

ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ

นางสาวนราดา พุทธรังค์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

The Effects of Cooking Activities on Helping Behaviors of Preschool
Children at Rainbowland Bangkok Child Development Centre

Miss Narada Phuttawong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

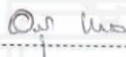
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของ
เด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ
ชื่อและนามสกุล นางสาวนราตา พุทวงศ์
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด พรหมจ้อย)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของ
เด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพ

ผู้ศึกษา นางสาวนราดา พุทธรังค์ **รหัสนักศึกษา** 2512102514 **ปริญญา** ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยใน
สถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 13 คน ศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบ
กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร และแบบสังเกต
พฤติกรรมช่วยเหลือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพที่ได้รับการ
จัดกิจกรรมประกอบอาหารมีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

คำสำคัญ กิจกรรมประกอบอาหาร พฤติกรรมช่วยเหลือ เด็กปฐมวัย

Independent Study title: The Effects of Cooking Activities on Helping Behaviors of
Preschool Children at Rainbowland Bangkok Child
Development Centre

Author: Miss Narada Phuttawong; **ID:** 2512102514;

Degree: Master of Education (Curriculum and instruction);

Independent Study advisor: Dr. Arunee Horadal, Associate Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objective of this study was to compare the helping behaviors of preschool children at Rainbowland Bangkok Child Development Centre before and after undertaking cooking activities.

The sample comprised 13 preschool children, 4-5 years old, who were studying at the second kindergarten level in the second semester of the 2014 academic year at Rainbowland Bangkok Child Development Centre, obtained by cluster sampling. The research instruments used were a cooking activities handbook and a helping behaviors observation form. Statistics employed for data analysis were the percentage and chi-square test.

The research findings showed that the post-experiment helping behaviors of preschool children at Rainbowland Bangkok Child Development Centre who undertook cooking activities were significantly higher, at the .05 level, than their pre-experiment counterpart behaviors.

Keywords: Cooking activities, Helping behaviors, preschool children

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือด้วยความรักและเมตตา ในการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ณัฐณี เจียรกุล อาจารย์สายฝน แก้วมาต และอาจารย์ ไพศรี มีบุญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเรืออากาศโทประชัน พุทรวงศ์ คุณแม่ทัศนีย์ พุทรวงศ์ ที่ได้สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้เสมอมา ขอขอบคุณพระเจ้าผู้ประทานสติปัญญา กำลังกายและใจที่เข้มแข็ง ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำด้วยดี ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ที่ได้มีส่วนร่วมให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

นราดา พุทรวงศ์

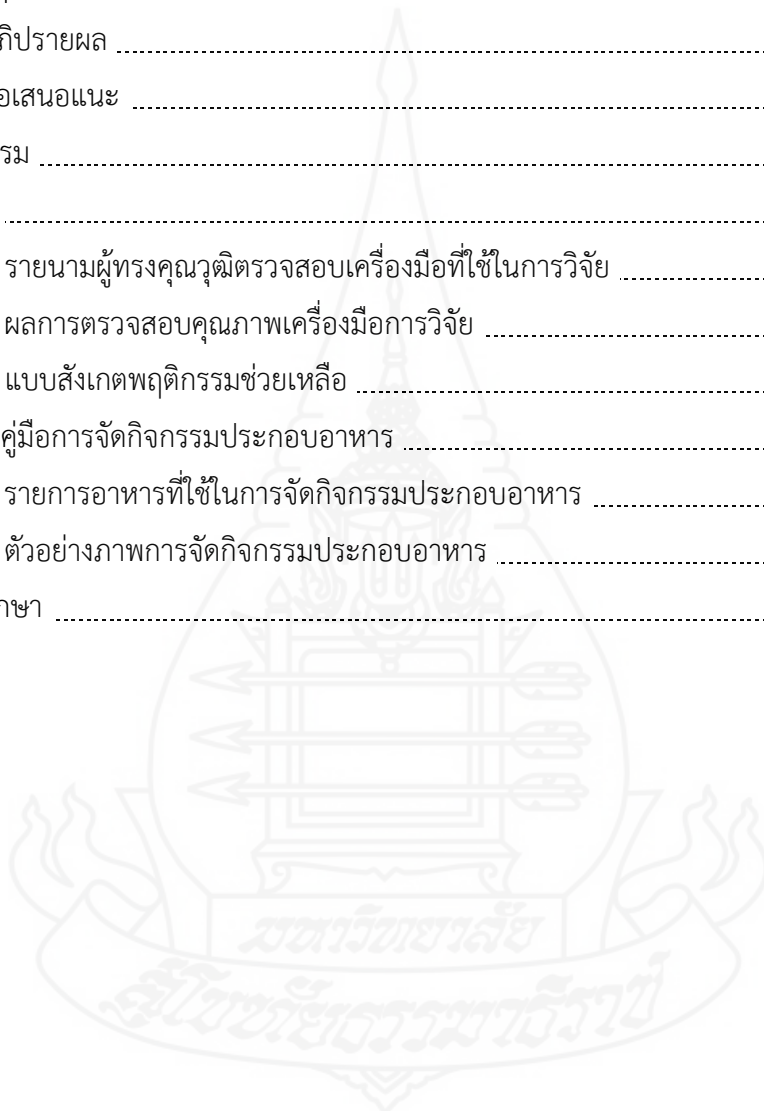
สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประกอบอาหาร	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ	40
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นรายพฤติกรรม	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	46
สรุปการวิจัย	46
อภิปรายผล	47
ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	57
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
ข ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	60
ค แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือ	63
ง คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร	67
จ รายการอาหารที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร	74
ฉ ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร	76
ประวัติผู้ศึกษา	81

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารในภาพรวม และรายองค์ประกอบ	40
ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายพฤติกรรม	42
ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่เพิ่มขึ้นหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นรายพฤติกรรม	44

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 4.1	การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายองค์ประกอบ	41
------------	--	----

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่บุคคลมีความแตกต่างหลากหลายจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขนั้น บุคคลเหล่านี้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และแบ่งปันผู้อื่น คุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กปฐมวัย โดยเริ่มจากการสอนให้เด็กเรียนรู้จักการช่วยเหลือ โดยมีบิดา มารดาและบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเป็นแบบอย่าง เลี้ยงดูเอาใจใส่ ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก เพื่อฝึกให้รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้การอบรมในวัยเด็กได้ผลดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างความผูกพันรักใคร่ให้เกิดกับเด็กอีกด้วย แต่ในสภาพสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน ความเร่งรีบ การปลูกฝังค่านิยมในครอบครัวได้เน้นไปที่วัตถุนิยมมากกว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมไทย ความดีงามทางด้านจิตใจ ความรักความเมตตา การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ดังที่ ทวีพร อยู่อ้อม (2554, น. 1) กล่าวว่า ค่านิยมทางวัตถุเข้ามาครอบงำจิตใจของคนไทย จนหลงลืมวัฒนธรรมในอดีตที่สอนให้เป็นคนมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในอนาคตอาจไม่เหลือสิ่งเหล่านี้อยู่ในสังคมไทยอีกต่อไป การดำรงรักษาวัฒนธรรมของคนไทยไว้ให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จึงควรได้บ่มเพาะคุณลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทย ที่เป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาแต่ประโยชน์ส่วนตนให้กับเด็กไทย ซึ่งช่วงวัยที่สำคัญในการบ่มเพาะปลูกฝังที่ดีที่สุด คือ ช่วงปฐมวัย สอดคล้องกับที่ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2535, น. 88-89) กล่าวว่า ช่วงอายุ 0-6 ปี เป็นช่วงวัยที่จะวางพื้นฐานของพัฒนาการทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ของบุคคลไปตลอดชีวิต

ในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยนั้น พฤติกรรมการช่วยเหลือนับว่ามี ความสำคัญมากพฤติกรรมหนึ่ง เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก (จันทร์เพ็ญ สุภาพร 2535, น. 22) เป็นพื้นฐานของการพัฒนาพฤติกรรมต่างๆ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นลักษณะนิสัยที่สามารถพัฒนาได้ และควรเริ่มฝึกตั้งแต่วัยเด็กเล็ก เพื่อสร้างพื้นฐาน พฤติกรรมช่วยเหลือเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังที่วอลซ์ (Walsh, 1980, pp. 5-7) กล่าวว่า เด็กที่ช่วยเหลือผู้อื่นมักได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ และมักเป็นเด็กที่ไวต่อการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับ เป็นที่รักของเพื่อน และเมื่อได้รับการตอบสนองที่ดี จะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นต่อไป สอดคล้องกับ รูบิน และ ชไนเดอร์ (Rubin and Schneider, 1972,

p. 364) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือ แสดงถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแล้วสนใจความรู้สึกของผู้อื่นแทนที่จะนึกถึงแต่ตนเอง

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมในระดับปฐมวัย ต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์กันและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน ควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เนื่องจากเด็กในวัยนี้เรียนรู้ได้ดีผ่านการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ในสิ่งแวดล้อมที่อิสระและเอื้อต่อการเรียนรู้ ครูต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการ การใช้เครื่องมือ และกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน โดยถือว่าการจัดกิจกรรมควรให้เด็กมีประสบการณ์ที่ถูกต้องเหมาะสม เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสได้ทำการทดลองปฏิบัติ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่น ได้เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือให้คำแนะนำผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้กำหนดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เพื่อสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนและเคารพความคิดเห็นผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น การปรับตัวอยู่ในสังคม ดังนั้นเด็กควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยเดียวกัน หรือต่างวัย หรือผู้ใหญ่เพศเดียวกัน หรือต่างเพศอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน และเริ่มช่วยเหลือผู้อื่นตามวัยที่เด็กสามารถทำได้

กิจกรรมประกอบอาหาร เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ให้โอกาสเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มช่วยให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือกัน เรียนรู้การแก้ปัญหารู้จักการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เบื้องต้น เด็กได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นสมาชิกที่ดีในกลุ่ม เพราะการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็กไม่สามารถทำตามใจตนเองอย่างเดียว เด็กต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับฟังความคิดเห็น คำแนะนำ หรือความรู้สึกของผู้อื่น และต้องช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปัน การอดทน การรอคอย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และช่วยแนะนำผู้อื่นได้เป็นบางครั้ง เด็กที่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ จะได้รับการยอมรับเป็นที่รักของเพื่อน และเมื่อได้รับการตอบสนองที่ดีจะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมากขึ้น ขณะทำกิจกรรมประกอบอาหารด้วยกัน เด็กอาจเสนอแนะหรือให้การช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเพื่อนทำขั้นตอนบางอย่างไม่ได้ เช่น เมื่อเพื่อนปลอกเปลือกไข่ต้มไม่ได้ เพื่อนหันผักไม่ได้ คั้นน้ำผลไม้ไม่เป็น หรือการให้คำแนะนำเพื่อนในการตกแต่งหน้าขนมเค้กเป็นรูปร่างต่างๆ การให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ในการทำประกอบอาหาร การช่วยกันเก็บวัสดุอุปกรณ์ในกลุ่มร่วมกัน เป็นต้น การจัดกิจกรรมประกอบอาหารจะเกิดผลดีกับเด็กปฐมวัย ถ้าครูวางแผนจัดกิจกรรม/

ประสบการณ์ที่เอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ กิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะพัฒนาพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกับของจริง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งในขั้นตอนการประกอบอาหารจะเกิดสถานการณ์ที่ทำให้เด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กิจกรรมประกอบอาหารจะมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการเรียนรู้ของเด็กดังได้กล่าวไว้แล้ว แต่มีครูเป็นจำนวนมากที่ไม่เห็นความสำคัญ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารให้กับเด็ก ทั้งนี้เพราะครูไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว อีกทั้งครูและผู้ปกครองยังเกรงว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีขั้นตอนยุ่งยากและเลอะเทอะ ใช้เวลานาน จึงทำให้ครูไม่จัดกิจกรรมประกอบอาหารให้เด็กหรือจัดกิจกรรมประกอบอาหารแต่ครูเป็นผู้เตรียมทุกอย่างให้เด็กทั้งหมด ทำให้เด็กมีโอกาที่จะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในการทำงานร่วมกันน้อยมาก เพราะครูขาดความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการจัดทำกิจกรรมประกอบอาหารว่าควรทำอย่างไรในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้กับเด็กได้

จากประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัยที่สถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพฯมากกว่า 10 ปี พบปัญหาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยหลายอย่าง เช่น การไม่มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือเพื่อนๆ หรือบุคคลอื่นๆ การไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีความอารีในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ขาดการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการทำกิจกรรมต่างๆ มีเด็กบางส่วนทำกิจกรรมไม่ได้ แต่บางคนเสร็จแล้วไม่เข้าไปให้คำแนะนำหรือช่วยเพื่อน และเมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้วไม่ช่วยกันเก็บของเล่นหรือเก็บอุปกรณ์ต่างๆ หรือมีพฤติกรรมไม่แบ่งปันสิ่งของ หรือไม่ให้เพื่อนยืมสิ่งของของตนเอง ไม่ใส่ใจในความเดือดร้อนของคนอื่นทั้งที่ตนเองพอจะช่วยเหลือได้ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลจากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพฯก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

3. สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพฯที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 สถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ

4.2 กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง คือ กิจกรรมการประกอบอาหาร ซึ่งจัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตามคู่มือการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ระยะเวลาในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที

4.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมประกอบอาหาร

4.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม คือ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สถานรับเลี้ยงเด็กเรนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ

5.2 กิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอาหารด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-5 คน ทั้งประเภทเครื่องดื่ม อาหารคาวและอาหารหวาน โดยครูและเด็กร่วมกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลาย แต่มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับเด็กทุกคนเพื่อกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน โดยมีครูผู้สอน เป็นผู้คอยดูแลส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ให้แรงเสริม ให้กำลังใจ และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

5.3 พฤติกรรมช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยการแสดงออกทั้งการกระทำและคำพูด ในการวิจัยครั้งนี้พฤติกรรมช่วยเหลือครอบคลุมพฤติกรรม 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ

5.3.1 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแบ่งของให้เพื่อน การให้เพื่อนขอยืมอุปกรณ์ของใช้ และการให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์ด้วยกัน

5.3.2 การช่วยทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กเข้าไปช่วยเพื่อนทำกิจกรรม การช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อนทำกิจกรรม การช่วยเพื่อนเก็บของเมื่อทำกิจกรรมแล้วเสร็จ

5.3.3 การช่วยให้คำแนะนำ หมายถึง การที่เด็กช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การแนะนำวิธีการทำกิจกรรม การแนะนำเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และการแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 6.1 ได้พัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือให้กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 6.2 ได้แนวทางการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
- 6.3 ได้สร้างความตระหนักในสำคัญของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ให้แก่ครูและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.1 ความหมายของกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.2 จุดมุ่งหมายและความสำคัญของกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.4 บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.5 ข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมช่วยเหลือ
 - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 2.3 ลักษณะพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
 - 2.5 การประเมินพฤติกรรมช่วยเหลือ
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประกอบอาหาร

เนื่องจากกิจกรรมประกอบอาหารมีความสำคัญและเหมาะสมกับเด็ก จึงมีผู้สนใจศึกษาไว้มากมาย ในที่นี้จะพูดถึงความหมายของกิจกรรมประกอบอาหาร ดังนี้

1.1 ความหมายของกิจกรรมประกอบอาหาร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประกอบอาหาร ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของกิจกรรมประกอบอาหารไว้ดังนี้

แจ๊คแมน (Jackman, 1997, p. 190 อ้างถึงใน สุภาพร แก้วกมล 2549, น. 28) กล่าวว่ากิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากกระบวนการทำงาน เริ่มตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการทำความสะดวกอุปกรณ์และสถานที่ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบอาหารจะทำให้เด็กได้รับความรู้ เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จ และเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหารที่ติดตัวไปตลอดชีวิต

วไลพร พงษ์ศิริทัศน์ (2533, น. 6) และบุญประจักษ์ณ์ วงษ์มงคล (2536, น. 8) กล่าวว่ากิจกรรมประกอบอาหาร เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลองและปฏิบัติการด้วยตนเองจากของจริง โดยใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้

สุภาพร แก้วกมล (2549, น. 29) กล่าวว่ากิจกรรมประกอบอาหาร เป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง และปฏิบัติการทำอาหารด้วยตนเองจากของจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้จากกระบวนการในการทำงาน รู้จักคิด รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำ และนำไปสู่ผลลัพธ์ด้วยตัวของเด็กเอง

สมกมล บุญมี (2551, น. 6) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอาหารด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อย ทั้งประเภทเครื่องต้ม อาหารคาวและอาหารหวาน ซึ่งเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือเล็ก มีวิธีการปรุงง่ายๆเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง กิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เป็นการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง และปฏิบัติการทำอาหารแบบง่ายๆ ที่เหมาะสมกับวัยด้วยตนเองจากของจริง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้จากกระบวนการในการทำงาน รู้จักคิด รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำ และได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

ความหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่ผู้วิจัยให้ไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอาหารด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-5 คน

ทั้งประเภทเครื่องดื่ม อาหารคาวและอาหารหวาน โดยครูและเด็กร่วมกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลาย แต่มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับเด็กทุกคนเพื่อกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน โดยมีครูผู้สอน เป็นผู้คอยดูแลส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ให้แรงเสริมให้กำลังใจ และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

1.2 จุดมุ่งหมายและความสำคัญของกิจกรรมประกอบอาหาร

เนื่องจากกิจกรรมประกอบอาหารมีความสำคัญและเหมาะกับเด็ก จึงมีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและความสำคัญของกิจกรรมประกอบอาหารไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1.2.1 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมประกอบอาหาร

การประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก กิจกรรมประกอบอาหารของเด็กปฐมวัยนี้ ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลงานหรือรสชาติอาหารที่ทำสำเร็จ แต่อยู่ที่กระบวนการระหว่างการทำกิจกรรมเป็นสำคัญ

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535, น. 7) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารไว้ ดังนี้

1. สนุกสนาน ปลูกฝังให้เด็กรักการทำงาน
2. ได้สังเกตกระบวนการเปลี่ยนแปลง
3. สร้างทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหาร
4. ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
5. ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การสังเกต การชิมรส การดมกลิ่น การฟังเสียงที่เกิดขึ้น การสัมผัส
6. รู้จักขั้นตอนการเตรียม การจัดเก็บและการทำความสะอาด
7. รู้จักมารยาทในการรับประทานอาหาร
8. เพิ่มพูนพัฒนาการทางภาษา
9. เพิ่มทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
10. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม

แจ๊คแมน (Jackman, 199, p. 191 อ้างถึงใน สุภาพร แก้วกมล 2549, น. 30-31) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ครูควรกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1. รู้จักรับผิดชอบ เป็นอิสระ และประสบผลสำเร็จ
2. เรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการและอาหารมูมต่าง ๆ
3. การทำงานอย่างอิสระและความร่วมมือในกลุ่มย่อย
4. การทำงานจนเสร็จสมบูรณ์ ตั้งแต่เตรียมการไปจนถึงการทำความสะอาด

5. เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารใหม่ๆ และส่วนประกอบของอาหารจากวัฒนธรรม
อื่นๆ
6. เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่แตกต่างกันในอาหารแต่ละประเภท และอาชีพที่
เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร เช่น ชาวนา ชาวสวน พ่อครัว ฯลฯ
7. รู้จักคำศัพท์และความคิดรวบยอด เช่น การวัด ละลาย นวด เขย่า เป็นต้น
8. พัฒนาทักษะทางการอ่านเบื้องต้นจากแผนภูมิแสดงวิธีการปรุงอาหาร
9. เรียนรู้ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
10. พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การประสานสัมพันธ์ระหว่าง
ตาและมือ

11. กิจกรรมการประกอบอาหารนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ เช่น การแสดงบทบาท
สมมติ การเชิดหุ่น ศิลปะ ฯลฯ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม
พัฒนาการทุกด้านของเด็ก เพื่อให้มีความรู้และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น
การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกลุ่ม ฝึกการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การ
แบ่งปัน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม

1.2.2 ความสำคัญของกิจกรรมประกอบอาหาร

นิตยา ประพฤติกิจ (2539, น. 41-42) และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2550, น.
19-20) กล่าวว่า การทำอาหารมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ภาษา เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ จากชื่อผัก ชื่อเครื่องครัว ชื่ออาหาร และ
กระบวนการทำครัว เช่น การหั่น การสับ การปั่น การนวด การโขลก เด็กได้อภิปรายเกี่ยวกับการ
วางแผนงานร่วมกัน ได้ฟังและปฏิบัติตามวิธีทำ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การอ่านร่วมด้วย
2. สังคมศึกษา เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่บ้าน ได้ทำงานเป็นกลุ่ม การ
ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ในการทำอาหาร การจัดอาหาร วัฒนธรรมการกิน การจำแนกอาหาร และการ
ขนส่ง
3. วิทยาศาสตร์ ได้เรียนรู้ว่าอาหารได้มาจากอะไรบ้าง มีการเปลี่ยนแปลง
รูปร่างได้อย่างไร โดยจากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารขณะปรุง ลักษณะของอาหารก่อน
ปรุงและหลังปรุง การเดือด ความร้อน การกลายเป็นไอของน้ำเมื่อเดือด การเปลี่ยนสีของอาหารเมื่อ
ถูกความร้อน
4. คณิตศาสตร์ ได้ชั่ง ตวง วัดเครื่องปรุง ได้เข้าใจเรื่องปริมาณและการซื้อขาย
5. สุขภาพและความปลอดภัย ได้เข้าใจว่าอาหารหลายชนิดที่ช่วยให้ร่างกาย
ได้เจริญเติบโต ได้เข้าใจว่าการทำอาหารสามารถทำได้อย่างปลอดภัย ได้ฝึกฝนเกี่ยวกับการสร้าง

สุขนิสัยที่ดี เช่น การล้างมือ การล้างภาชนะ การเตรียมอาหารที่สะอาด รวมถึงโภชนาการและสุขภาพ เช่น ดื่มน้ำสะอาดทำให้เหงือกและผิวสวย อีกทั้งช่วยให้เด็กเกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง เพราะได้ทำในสิ่งที่มีประโยชน์

6. เรียนรู้เรื่องความปลอดภัย จากการใช้เครื่องครัวต่างๆ เช่น การใช้มีด ครก กระทะ และเตาไฟ ถ้วยแก้ว ชามที่แตกง่ายต้องระมัดระวังอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ปวีณา (นามแฝง) (2539, น. 113) กล่าวว่า กิจกรรมประกอบอาหารเป็น กระบวนการที่ทำให้เด็กรู้จักคิด ลงมือทำ และนำไปสู่ผลลัพธ์ด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ต่อการคิดและการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ ด้วย

พร พันธุ์โอสถ (2543, น. 32) กล่าวว่า การประกอบอาหารจะทำให้เด็กได้ เรียนรู้พร้อมๆ ไปด้วยการพัฒนาเจตจำนงของตน สำหรับเด็กแล้ว การแปรเปลี่ยนจากเมล็ดข้าวแข็งๆ มาเป็นผงแป้งหรือน้ำและท้ายที่สุดกลับกลายเป็นอาหารหรือขนมหลากหลายรูปแบบ กล่าวได้ว่าเป็น กระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจ ขวนต้นต้น ด้วยเหตุนี้ เด็กจึงจดจ่อ เรียนรู้ไปกับกระบวนการทำอาหาร จนกลายเป็นอาหารให้เด็กรับประทานและแบ่งปันกับเพื่อนๆ การได้เห็น ได้ทำ และภาคภูมิใจกับการ ทำอาหาร ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการทำงานและพัฒนาขึ้น มาเป็นพลังเจตจำนงในตัวเด็กภายหลัง

สรุปได้ว่า จากความสำคัญของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการประกอบอาหารมีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง ช่วยให้เด็กเกิดการ เรียนรู้โดยผ่านองค์รวม ผ่านประสบการณ์สำคัญ ที่ตอบสนองพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะการเรียนรู้ ทางสังคม เป็นการเรียนรู้ตามสถานการณ์ ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติ ทุกขั้นตอนก่อให้เกิดความภูมิใจ และร่วมชื่นชมผลงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางสังคมได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

1.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

การที่เด็กปฐมวัยจะประกอบอาหารให้สำเร็จและปลอดภัยได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการประกอบอาหาร ซึ่งมีผู้ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประกอบอาหารไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2547, น. 69) กล่าวว่าขั้นตอนการดำเนินการจัดประสบการณ์ การประกอบอาหารจะมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นเด็กให้เข้าร่วม กิจกรรม
2. ชี้นำดำเนินการ เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียน
3. ชี้นำสรุปบทเรียน เป็นการประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากกิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิด ความเข้าใจยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535, น. 4-8) กล่าวถึงขั้นตอนการจัด ประสบการณ์การประกอบอาหาร ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมงาน มีรายละเอียด ดังนี้**
 - 1.1 ครูลำดับขั้นตอนการประกอบอาหารที่จะนำมาให้เด็กทำ
 - 1.2 ทำแผนภูมิรายการอาหาร (อาจจะมีแผนภูมิ)
 - 1.3 ปรึกษารื้อกันระหว่างครูกับนักเรียน
 - 1.4 ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดเตรียมสิ่งให้นำมาประกอบอาหารเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการประกอบอาหาร
2. **ขั้นปฏิบัติ**
 - 2.1 **ก่อนลงมือประกอบอาหาร ควรปฏิบัติดังนี้**
 - 2.1.1 ครูติดแผนภาพ และขั้นตอนในการประกอบอาหารให้เด็กเห็นชัดเจน หรือเล่าเรื่องประกอบภาพให้เด็ก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ในขั้นตอนวิธีการประกอบอาหารก่อนลงมือประกอบอาหาร
 - 2.1.2 ครูวางแผนและจัดแบ่งงานให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
 - 2.1.3 ครูจัดวางอุปกรณ์ทุกอย่างให้เด็กเห็นตามขั้นตอนการทำ
 - 2.1.4 แนะนำขั้นตอนในการทำพร้อมกับแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ข้อควรระวังในการใช้ และความปลอดภัยในกิจกรรม
 - 2.1.5 ให้เด็กล้างมือให้สะอาดก่อนเริ่มประกอบอาหาร
 - 2.2 **ขณะประกอบอาหาร ควรปฏิบัติดังนี้**
 - 2.2.1 ครูลงมือสาธิตการประกอบอาหารในแต่ละขั้นตอนให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อน ในขั้นนี้ครูให้เด็กได้ฝึกลงมือปฏิบัติทำงานร่วมกันในกลุ่มเอง เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ การแบ่งปันอุปกรณ์เครื่องใช้ การช่วยเพื่อนทำกิจกรรม การช่วยให้คำแนะนำ
 - 2.2.2 กระตุ้นให้เด็กสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงของอาหารในขณะสาธิต เช่น สี กลิ่น รส ความเข้มข้น-ใส รูปร่าง ลักษณะที่เปลี่ยนไป
 - 2.2.3 ฝึกเด็กให้รู้จักการรอคอย รู้จักมารยาทในการทำงานร่วมกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแนะนำวิธีการดูแลรักษาของส่วนรวม
 - 2.2.4 ให้เด็กรู้จักแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เช่น จัดเก็บสิ่งของที่ใช้แล้วเข้าที่ เก็บโต๊ะ ทำความสะอาดโต๊ะเก็บถ้วยชาม แก้วน้ำ และทำความสะอาดภาชนะ การแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่
3. **ขั้นสรุปกิจกรรม ฝึกให้เด็กปฏิบัติดังนี้**
 - 3.1 ให้เด็กเล่าประสบการณ์ ขั้นตอนการทำงาน
 - 3.2 สนทนา พูดคุยกับเด็กในข้อที่เกิดความสงสัย หรือเกิดปัญหา

3.3 ช่วยแนะนำสิ่งที่ควรเรียนรู้จากกิจกรรม

3.4 กระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากการร่วมกิจกรรม

สมกมล บุญมี (2551, น. 64) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ดังนี้

1. ชี้นำ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่นำมาประกอบอาหาร ตั้งคำถามให้เด็กร่วมกันตอบ

2. ชี้นสอน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมประกอบอาหาร ครูนำแผนภูมิมาให้เด็กดู จัดวางอุปกรณ์ตามขั้นตอนการทำ แนะนำส่วนผสม อุปกรณ์ แล้วครูสาธิตการทำตามขั้นตอน

2.2 เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเบื้องต้นถึงข้อที่ควรปฏิบัติในการทำกิจกรรม

2.3 ให้เด็กเข้ากลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน

2.4 ครูให้เด็กส่งตัวแทนมารับอุปกรณ์

2.5 เด็กๆ ช่วยกันทำกิจกรรมประกอบอาหาร ในกลุ่มของตนเอง

2.6 เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดสถานที่

3. ชี้นสรุป เด็กและครูร่วมกันเล่าประสบการณ์ในการทำกิจกรรมประกอบอาหาร จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารควรดำเนินการอย่างมีขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมงาน ครูและเด็กร่วมกันปรึกษาหารือ วางแผนว่าจะทำอาหารอะไร วันไหน ใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการเตรียมอุปกรณ์ และวางแผนแบ่งงาน จากนั้นให้เด็กลงมือประกอบอาหาร ครูคอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำ หลังจากที่ประกอบอาหารเสร็จแล้ว ให้เด็กเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดแล้วจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย และชี้นสรุปกิจกรรมให้เด็กเล่าประสบการณ์ ขั้นตอนการทำงาน ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากการร่วมกิจกรรม

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ดังนี้

1. ชี้นนำ สนทนากับเด็กเกี่ยวกับการประกอบอาหาร นำอาหารจริงหรือภาพอาหารมาให้เด็กดู สร้างข้อตกลงเบื้องต้นถึงข้อที่ควรปฏิบัติในการทำกิจกรรม

2. ชี้นสอน ครูแนะนำส่วนผสมและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหาร สนทนากับเด็กเกี่ยวกับขั้นตอนการทำอาหาร จัดวางอุปกรณ์ตามขั้นตอนการประกอบอาหาร แนะนำส่วนผสมและอุปกรณ์ ครูสาธิตการทำตามขั้นตอน แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เปิดโอกาสให้เด็กทุกคน

ได้ลงมือทำผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม ครูคอยสังเกตพฤติกรรม เมื่อประกอบอาหารเสร็จ เด็กและครูช่วยกันเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อย

3. ชั้นสรุป เด็กเล่าประสบการณ์ในการทำอาหาร สนทนา พูดคุยกับเด็กในข้อที่เกิดความสงสัยหรือปัญหาที่พบ ช่วยแนะนำสิ่งที่ควรรู้จักกิจกรรม ชมเชยและให้กำลังใจเด็กที่ช่วยเหลือเพื่อน

1.4 บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

กิจกรรมประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมความสามารถพื้นฐานต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือ และครูมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือได้ มีผู้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2550, น. 39-41) กล่าวไว้ว่า สิ่งผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เด็กเรียนรู้จากกิจกรรมทำครัว มีดังนี้

1. อาหารที่ให้เด็กทำต้องปรุงง่าย และให้คุณค่าทางโภชนาการ ทั้งนี้เพราะเมื่อทำเสร็จแล้วเด็กต้องได้รับประทานอาหารที่ทำขึ้นมาด้วย ชนิดอาหารคววที่เลือกให้เด็กควรประกอบด้วย ส่วนประกอบของอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ส่วนอาหารหวานหรือเครื่องดื่มควรเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ

2. คุยกับเด็กและสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงการกระทำที่ดีและถูกต้องตามระเบียบการครัวจริงๆ สิ่งสำคัญที่ต้องดูคือ เด็กล้างมือก่อนทำอาหารหรือไม่ เด็กใส่เกลือใส่น้ำตาล หรือน้ำปลาอย่างไร จัดอาหารลงจานได้เรียบร้อยหรือไม่

3. กระตุ้นให้เด็กสังเกตไม่ว่าจะเป็นการดู การจับ การชิมหรือการดม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ความแตกต่างของอาหารและเห็นการเปลี่ยนแปลงจากการปรุงแต่งอาหาร

4. บอกชื่ออาหารและส่วนประกอบต่างๆ ให้เด็กรับรู้และมีการทบทวนความรู้บ้างด้วยการย้ำถามว่านี่อะไร แต่ต้องเป็นไปด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลาย

5. ให้เด็กเรียนรู้กระบวนการงานครัวทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมการปรุง การจัดโต๊ะอาหาร รวมถึงการล้างจาน จัดเก็บภาชนะหลังการทำครัว ดังนี้

5.1 ให้เด็กร่วมลงมือทำด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้ใหญ่ควรทำเฉพาะสิ่งที่ต้องใช้ความระมัดระวังพิเศษ เช่น เมื่อต้องใช้ความร้อนในการทอด ผัด ต้ม ปอกเปลือก ซอย หรือสับ แต่เด็กสามารถหั่น ตี โขลก ปั่น ตัด ม้วน ตวง วัด

5.2 อุปกรณ์เครื่องครัวต้องจัดวางในตำแหน่งที่เด็กนั่งหรือยืนแล้วสามารถหยิบจับได้สะดวก

แจ๊คแมน (Jackman, 1997, pp. 191-192 อ้างถึงในสมกมล บุญมี 2551, น. 14-15) กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ไว้ดังนี้

1. วางแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือผ่านการทำงานร่วมกันในกลุ่ม
2. หาข้อมูลว่าเด็กแพ้อาหารประเภทใด
3. หาข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อของแต่ละครอบครัวเกี่ยวกับอาหาร เช่น อาหารประเภทใดรับประทานได้ อาหารประเภทใดรับประทานไม่ได้
4. บูรณาการ การประกอบอาหารให้เข้ากับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้
5. อธิบายข้อจำกัดและบทบาทของเด็ก ล้างมือด้วยสบู่และน้ำก่อนและหลังการเตรียมอาหาร และให้เด็กช่วยกันตั้งเกณฑ์ในขณะประกอบอาหาร เพื่อให้เด็กรับทราบข้อปฏิบัติในขณะประกอบอาหารร่วมกัน เพื่อสามารถช่วยแนะนำเพื่อนเมื่อไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้
6. ในเด็กเล็กๆ ให้เด็กปฏิบัติง่ายๆ เช่น ล้างผัก-ผลไม้ หั่นผัก-ผลไม้ ช่วยทำงานร่วมกัน ให้คำแนะนำเพื่อนที่ทำไม่เป็น ผสมส่วนประกอบของอาหารเข้าด้วยกันแล้วชิม
7. ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ให้ข้อสรุปที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหาร การกะประมาณ อุปกรณ์และกระบวนการต่างๆ พุดซ้ำๆ เพื่ออธิบายให้เด็กฟัง เด็กจะได้เกิดการเรียนรู้ทักษะทางภาษารูปร่าง เป็นต้น
8. อภิปรายเกี่ยวกับอาหารร่วมกับเด็ก เช่น กลิ่นของอาหาร ส่วนผสม รสชาติ
9. จัดให้มีเวลาเพียงพอในการประกอบอาหาร เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งจากกระบวนการในการทำงานร่วมกัน กระตุ้นพฤติกรรมช่วยเหลือ และผลของงาน
10. ในเด็กโต ครูอธิบายลำดับขั้นการเจริญเติบโตของอาหาร การเก็บเกี่ยว การบรรจุ การขนส่ง ร้านค้าหรือตลาด การขาย การขนส่งไปยังบ้าน การประกอบอาหาร และการเสิร์ฟ ครูมีเวลาเพียงพอที่จะตอบคำถามของเด็ก ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นข้อแนะนำในการทำกิจกรรมประกอบอาหาร ให้เด็กได้ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น เล่นเกมล้อตโต เกมจับคู่ อ่านหนังสือ สร้างหนังสือ ทักษะศึกษา

จะเห็นได้ว่า ครูมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ในการวางแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม กระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูต้องจัดกิจกรรมบูรณาการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดกิจกรรมอาหาร เพื่อสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือให้กับเด็กได้ กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้

1.5 ข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย มีผู้ได้อธิบายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535, น. 8) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. คำนึงถึงความสะอาด ให้เด็กล้างมือก่อนและหลังการทำอาหาร
2. คำนึงเวลา
3. คำนึงถึงอันตรายและความปลอดภัย กรณีของมีคม ครูพยายามเลือกมีดที่ไม่คมมากและเลือกมีดที่มีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก ครูต้องใกล้ชิดกลุ่มที่ใช้อุปกรณ์ที่มีอันตราย เช่น มีด ทัพส์เต็ก หรือ กรรไกรปลายมน เป็นต้น

นิตยา ประพฤติกิจ (2539, น. 40-41) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. เลือกสูตรง่ายๆ ที่เด็กสามารถปฏิบัติตามได้โดยดูจากรูปภาพ
2. คอยดูแลอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมที่จะให้คำแนะนำ
3. ฝึกฝนและดูแลอย่างใกล้ชิดเมื่อใช้เตาและของร้อน ถ้าไม่สะดวก ครูอาจทำเองเมื่อถึงขั้นตอนนี้

4. สนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการป้องกันอันตราย
5. ฝึกให้เด็กมีนิสัยที่ถูกสุขลักษณะ ล้างมือให้สะอาดก่อนและหลังทำอาหารและภาชนะต้องสะอาด

6. การทำอาหารต้องสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่กำลังสอนอยู่ เช่น สุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และวันเทศกาล

7. วาดรูปภาพเครื่องปรุงลงบนกระดาษชาร์ต เพื่อให้เด็กได้ดูและตรวจสอบ
8. ให้เด็กได้รู้จักเครื่องชั่ง ตวง วัด ก่อนปฏิบัติจริง เช่น ให้รู้จักใช้ช้อนตวง ถ้วยตวง โดยให้ตวงแป้งหรือเม็ดทรายละเอียดก่อน

9. พยายามเลือกการทำอาหารที่ง่ายๆ เพื่อให้เด็กสามารถทำเองได้เอง ได้รับความสำเร็จความภูมิใจ และพึงพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ

10. ให้ความสนใจอย่างเพียงพอในการทำอาหาร
11. ควรให้เด็กทั้งห้องทำอาหารพร้อมกันๆ กัน แต่ผลัดเปลี่ยนกันทำจนกระทั่งทุกคนได้ทำอาหาร ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนใดก็ได้จนครบทุกคน

พร พันธุ์โอสถ (2545, น. 32-33) ได้เสนอข้อพึงตระหนักในการดำเนินกิจกรรมทำอาหาร ไว้ดังนี้

1. เด็กควรจะมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะเป็นการพัฒนาความคิด การมองสิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
2. เด็กควรมีบทบาทในการทำอาหารร่วมกับครู ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ดู
3. ถ้าสามารถทำได้ ไม่ควรใช้ส่วนผสมของอาหารซึ่งสำเร็จรูป เช่น ไม่ควรใช้กะทิสำเร็จรูปหรือผลไม้กระป๋อง ฯลฯ
4. ส่วนประกอบอาหารบางอย่าง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียม สามารถนำมาทำล่วงหน้าในระหว่างกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์

จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารมีข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มีวิธีการปรุงง่ายๆ เหมาะกับวัยและความสามารถของเด็ก ส่วนประกอบอาหารหาได้ง่าย มีในท้องถิ่น และที่สำคัญคือ ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

การประกอบอาหารถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของบุคคล จึงได้รับความสนใจและมีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้

1.6.1 งานวิจัยในประเทศ

อารีรัตน์ ญาณะสร (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์อาหารเป็นกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านบวก อำเภอสี จังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร และแบบสังเกตพฤติกรรมการร่วมมือ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการร่วมมือระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

สุภาพร แก้วกมล (2549) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คน เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนชลประทานวิทยา ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 และมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 97 และไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 3

สมกมล บุญมี (2551) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 20 คน เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาลัยขอนแก่น ซึ่งได้มาจากการสุ่มเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร และแบบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กดีกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างหลากหลาย เช่น พัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย

1.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเท่าที่ศึกษาได้ มีรายละเอียดดังนี้

บิทเนอร์ และคณะ (Bitner and other, 1996 อ้างถึงใน สมกมล บุญมี 2551, น. 21) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ ด้านจำนวนในโรงเรียนอนุบาลรัฐหลุยเซียนา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เด็กมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านจำนวนสูงขึ้น

จากผลงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางความคิด และสามารถพัฒนาทักษะของเด็กได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

เนื่องจากพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และพฤติกรรมสังคมทางบวกด้านอื่นๆ จึงมีผู้สนใจศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมช่วยเหลือ

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ พบว่านักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายและกล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมช่วยเหลือ ไว้สอดคล้องกัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรมช่วยเหลือ

พฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวก จากการศึกษาความหมายของพฤติกรรมช่วยเหลือพบว่า นักการศึกษา และนักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรมช่วยเหลือไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1978, p. 239) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมช่วยเหลือว่า หมายถึงการที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้วยการแสดงความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อน

บาร์-ทาลราวีฟ และโกลด์เบอร์ค (Bar-tal, Raviv and Goldberg, 1982, p. 396) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมช่วยเหลือว่า หมายถึง การแสดงออกของเด็ก หรือการกระทำที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าตนเอง โดยไม่รับค่าตอบแทนหรือมีสัญญาว่าจะได้รับ

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532, น. 5-6) กล่าวว่า พฤติกรรมช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยวิธีแบ่งปันสิ่งของ ช่วยเหลือเพื่อน และปลอบใจเพื่อน

พรทิพย์ คชะชา (2551, น. 5) กล่าวว่า พฤติกรรมช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกด้วยการกระทำและคำพูด ในการแบ่งปัน หยิบวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน ช่วยทำกิจกรรมร่วมกัน จนเสร็จ ให้คำแนะนำเพื่อนและทำตามที่เพื่อนแนะนำ

ทวีพร อยู่อิม (2554, น. 22) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมช่วยเหลือว่า หมายถึงการที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อผู้อื่น ด้วยการให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้ผู้อื่นพึงพอใจในการกระทำและคำพูดนั้นๆ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อผู้อื่น โดยการแสดงออกด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้คนอื่นพึงพอใจในการกระทำและคำพูดนั้นๆ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพฤติกรรมช่วยเหลือ หมายถึง การกระทำที่เด็กช่วยเหลือผู้อื่น โดยแสดงออกทั้งการกระทำและคำพูด ด้านการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในเรื่องต่าง ๆ

2.1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมช่วยเหลือ

พฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญ ถือว่าเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาพฤติกรรมต่างๆ ในการอยู่ร่วมกันดังที่นักการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมช่วยเหลือไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมช่วยเหลือ ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจคนอื่นมากขึ้น และมักได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนๆ ทำให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Walsh, 1980:5-6)

2. พฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมพื้นฐานทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างความผูกพันทางสังคม การช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม และยังเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรม การให้ความช่วยเหลืออาจ

พิจารณาจากคุณลักษณะของความเป็นญาติกัน มิตรภาพ และความชอบธรรม เด็กมักจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่วัยเดียวกัน เด็กบางคนจะช่วยเหลือเพราะเกรงว่าจะขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน การช่วยเหลือจึงเป็นทางของการรักษามิตรภาพ (Steven, 1987, pp. 200-202)

3. พฤติกรรมช่วยเหลือมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยให้เกิดมิตรภาพและความสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กปฐมวัยจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือด้วยการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและบุคคลอื่นๆ (ทวีพร อยุธยา 2554, น. 22)

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า พฤติกรรมช่วยเหลือมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถสร้างความผูกพันทางสังคม การช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ช่วยให้เกิดมิตรภาพและความสัมพันธ์กับผู้อื่น พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและบุคคลอื่นๆ

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดำเนินไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นของหลักพัฒนาการมนุษย์ นักจิตวิทยาหลายคนได้ศึกษาและพัฒนาเป็นทฤษฎีอธิบายลำดับขั้นของพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้หลายทฤษฎี ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2535, น. 23-24)

2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน ได้เน้นพัฒนาการทางสังคมโดยกล่าวว่า เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น และมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคมมากขึ้น เด็กจะประสบปัญหาต่างๆ ความสำเร็จในการปรับตัวแต่ละขั้นตอนของพัฒนาการจะเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระยะต่อไป ถ้าพัฒนาการขั้นต้นมีปัญหา ก็จะมีส่งผลต่อพัฒนาการในขั้นต่อไปด้วย อีริกสันได้กำหนดขั้นตอนพัฒนาการทางสังคมออกเป็น 8 ขั้น แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวเพียง 3 ขั้น ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการในช่วงปฐมวัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 1 ปี เป็นขั้นที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการในลำดับต่อไปเป็นอันมาก ในระยะนี้เด็กยังช่วยตนเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอและมั่นคงจากบิดามารดาจะช่วยให้พัฒนาความรู้สึกปลอดภัย การที่เด็กได้รับการดูแลทางร่างกายอย่างเพียงพอ ปกป้องให้ความอบอุ่นอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างทันทีทันใด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กไว้วางใจโลก และเป็นพื้นฐานการส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไป แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีความมั่นคง เด็กจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่นขาดทักษะในการที่จะเผชิญกับความทุกข์ยากและภาวะกดดัน ซึ่งจะติดตัวเด็กไปจนโต

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาความสงสัยและละอายระคนกัน (Autonomy vs. Doubt) เป็นพัฒนาการในระยะอายุประมาณ 1-3 ปี ในระยะนี้เด็กมักจะเกิดความรู้สึกขัดแย้งระหว่างการทำ ความพอใจของผู้ใหญ่และความต้องการทางร่างกายของตน เด็กในวัยนี้สามารถควบคุมการเคลื่อนไหว ของร่างกายได้บ้าง เริ่มเข้าใจการสื่อความหมายในภาษามากขึ้น เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถใน การควบคุมตนเอง ซึ่งในบางครั้งจะขัดกับพัฒนาการขั้นแรกคือ การพึ่งพาผู้อื่น หากเด็กไม่สามารถ ควบคุมตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกอายและสงสัยในความสามารถของตน ในระยะนี้ผู้ใหญ่จะ เริ่มฝึกให้รู้จักควบคุมการขับถ่ายให้เป็นเวลา และรู้จักรักษาความสะอาด ในขณะเดียวกัน เด็กก็ ต้องการจะขับถ่ายตามความต้องการของร่างกายตนเอง เด็กวัยนี้จึงมักดื้อรั้นและชอบขัดคำสั่งผู้ใหญ่

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่มและความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) อายุ ของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 3-6 ปี เด็กในวัยนี้มีความสามารถในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เริ่มฝึกทักษะ ทางสังคม ทั้งในด้านการให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี พัฒนาความคิดริเริ่ม ซึ่งใน บางครั้งอาจมีความขัดแย้งกับผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกผิด (Guilt) ขึ้นได้ เด็กที่มีความวิตกกังวล เกี่ยวกับความรู้สึกผิด อาจจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความคิดริเริ่ม และขาดทักษะในการให้ ความร่วมมือกับผู้อื่น

จากทฤษฎีของอิริคสันอาจสรุปได้ว่า เด็กควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่าง สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยพัฒนาในเรื่องของความเป็นตัวของตัวเอง มีอารมณ์ที่ดี มี ความสามารถในการควบคุมตนเอง เริ่มฝึกทักษะทางสังคม ทั้งในด้านการให้ความร่วมมือ การเป็น ผู้นำและผู้ตามที่ดี พัฒนาความคิดริเริ่ม สิ่งเหล่านี้จะสามารถปลูกฝังให้เด็กได้ และส่งผลถึงผู้อื่นหรือ บุคคลที่อยู่รอบข้างได้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กต่อไปในอนาคต

2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan's Social Interpersonal Theory of Development) ซัลลิแวน (Sullivan) ได้แบ่งขั้นตอน พัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือวัยทารก วัยเด็ก วัยเข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่น ตอนปลาย ในที่นี้จะกล่าวเพียง 2 ระยะ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย (Dinkmeyer and Dreikurs, 1963 อ้างถึงใน ศันสนีย์ บุญเฉลียว 2545, น. 12) ดังนี้

วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการ เคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระและ กว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาใน การติดต่อสื่อสาร ก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มเรียนรู้ถึงสิ่งที่ทำให้รู้สึกวิตกกังวลและสามารถขจัดความวิตกกังวลนั้นได้

วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4-11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเองและ เห็นสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากคนอื่น เริ่มมีเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะ

แวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อนและมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่นๆ นอกเหนือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กได้ลองสำรวจและวิเคราะห์ตนเอง การแข่งขันชิงดี และการประนีประนอมเริ่มปรากฏให้เห็น ทำให้เด็กรู้จักสถานภาพและบทบาทวัฒนธรรมในสังคมที่อยู่

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมระหว่างบุคคล อาจสรุปได้ว่า วัยเด็กเล็ก และวัยเข้าโรงเรียนเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระ เด็กมีวุฒิภาวะมากขึ้น จึงสามารถเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม เริ่มมีเอกลักษณ์ของตนเอง มีกลุ่มเพื่อนและมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่นๆ ทำให้เด็กรู้จักสถานภาพและบทบาทวัฒนธรรมในสังคมที่ตนอยู่

2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอ์ส (Havighurst's Theory of Development) ฮาวิกเฮอ์ส มีได้รับอิทธิพลแนวคิดจากอีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคลใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้นๆ จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอ์สแบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น ออกเป็น 3 ประการ (พรรรณี ชูทัย เจนจิต 2528, น. 77-78 อ้างถึงใน ดารณี ดิษยเดช 2531, น. 10-11) ดังนี้

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่างๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย
2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่นรวมทั้ง ชอบเลียนแบบบุคคลอื่น
3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มต้นมีพัฒนาการทางจริยธรรม

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอ์ส อาจสรุปได้ว่า เด็กที่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเพื่อนได้

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพัฒนาการทางสังคมที่มีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ในการพัฒนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีทางสังคมนั้น ผู้ใหญ่ควรทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีจริยธรรมที่ดี รู้สึกไว้วางใจผู้อื่น เห็นคุณค่าของผู้อื่น และเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดได้

2.3 ลักษณะพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่เด็กแสดงปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นในการเข้าสังคม การ

แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยมีการแสดงออกหลายลักษณะ ซึ่งได้มีผู้ศึกษารูปแบบของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

อรรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533, น. 101-102) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยและแบ่งพฤติกรรมด้านความช่วยเหลือออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความมีน้ำใจได้แก่ ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนร้องขอ ช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่ต้องร้องขอ แสดงความยินดีด้วยการปรบมือเมื่อเพื่อนได้รับชัยชนะ ปลอดภัยเมื่อเห็นเพื่อนร้องไห้ และดูแลเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บขณะเล่น

ด้านที่ 2 การแบ่งปันได้แก่ แบ่งสิ่งของหรือของเล่นที่ตนกำลังเล่นให้แก่เพื่อนมาเล่นด้วย เมื่อเพื่อนเล่นไม่ถูกวิธีหรือยังเล่นไม่ได้ แนะนำวิธีเล่นให้แก่เพื่อน นำของเล่นมาจากบ้านให้เพื่อนเล่น และให้เพื่อนยืมเมื่อเพื่อนขอ

ด้านที่ 3 การเสียสละ ได้แก่ เก็บของเล่นแทนเพื่อนเมื่อเพื่อนเลิกเล่น อาสาไปนำอุปกรณ์การเล่นมาให้ ช่วยครูจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์และจัดสภาพแวดล้อม ยินยอมให้เพื่อนได้ทำกิจกรรมหรือเล่นของเล่นก่อน

ส่วนสมจิต วนาภรณ์ (2541, น. 96) ได้ศึกษาพัฒนาการทางสังคมด้านการช่วยเหลือและแบ่งลักษณะพฤติกรรมการช่วยเหลือออกเป็น 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การช่วยเหลือในด้านการแสดงความคิดเห็น ได้แก่

1. การร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
2. การเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม
3. การให้คำแนะนำต่อกลุ่ม
4. การลงมติร่วมกัน
5. การช่วยกันตอบคำถาม

ด้านที่ 2 การช่วยเหลือด้านทำกิจกรรม ได้แก่

1. การแสดงเป็นผู้นำบ้างโอกาส
2. การช่วยเหลือในด้านการค้นคว้าทดลองและการทำกิจกรรม
3. การเป็นผู้ตามบ้างโอกาส
4. การช่วยกันจัดเตรียมวัสดุหรืออุปกรณ์
5. การช่วยทำความสะอาดวัสดุหรืออุปกรณ์
6. การช่วยเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

ด้านที่ 3 การช่วยเหลือในด้านการแบ่งปันสิ่งของ ได้แก่

1. การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน

2. การให้เพื่อนยืมเมื่อเพื่อนขาดแคลน
3. การให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ก่อนตนเอง
4. การให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 65) ได้แบ่งลักษณะการช่วยเหลือไว้ 3 ด้านดังนี้

1. การให้เพื่อนยืมเครื่องใช้ส่วนตัว แบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรม
2. แนะนำหรือช่วยทำในสิ่งที่เพื่อนไม่รู้หรือทำไม่ได้ พูดแนะนำวิธีการทำกิจกรรม
3. รับอาสาช่วยครูหรือผู้อื่นโดยไม่รอให้ร้องขอการช่วยทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

5 ข้อ ดังนี้

1. หยิบวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน
2. พูดแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนเกิดความไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัย
3. ทำตามเพื่อนแนะนำในการทำกิจกรรม ให้ความร่วมมือทำตามเมื่อได้รับ

คำแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ร่วมมือกับเพื่อนทำกิจกรรมการทดลองจนเสร็จ ให้ความร่วมมือในขณะที่ทำงาน

ร่วมกันในกลุ่ม

5. ช่วยเก็บและทำความสะอาดอุปกรณ์ หลังจากทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย

ทวีพร อยู่อุ้ม (2554, น. 29) ได้ศึกษาพัฒนาการทางสังคมด้านการช่วยเหลือ และแบ่งลักษณะพฤติกรรมช่วยเหลือออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแบ่งของเล่นของใช้ให้เพื่อน การให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้ การแลกเปลี่ยนของเล่นของใช้ การชวนเพื่อนมาเล่นของเล่นด้วยกัน และการให้เพื่อนร่วมใช้ของเล่นของใช้ด้วย

ด้านที่ 2 การช่วยทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กเข้าไปช่วยเพื่อนทำกิจกรรม โดยการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรม การช่วยหาของเล่นให้เพื่อนทำกิจกรรม และการช่วยเพื่อนเก็บของเล่นเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว

ด้านที่ 3 การช่วยให้คำแนะนำ หมายถึง การที่เด็กช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การแนะนำวิธีทำกิจกรรม การแนะนำวิธีดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม การแนะนำเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และการแนะนำวิธีเก็บสิ่งของเข้าที่

สรุปได้ว่า พฤติกรรมช่วยเหลือเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การแบ่งปัน ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมการแบ่งปันของกิน ของเล่น ของใช้ การให้เพื่อนยืมสิ่งของ การชวนเพื่อนมาเล่นด้วยกัน ให้เพื่อนใช้สิ่งของร่วมกันกับตน ด้านที่ 2 การช่วยทำกิจกรรม

ครอบคลุมถึงการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรม การช่วยครู เพื่อน เตรียมอุปกรณ์และช่วยเก็บทำความสะอาด เสียสละ เก็บของเล่นแทนเพื่อน เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมหรือเป็นผู้ตาม

ด้านที่ 3 การช่วยให้คำแนะนำ ครอบคลุมถึงพฤติกรรม การแนะนำเพื่อนในสิ่งที่เพื่อนทำไม่ได้ การแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน

จากการศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือที่กล่าวมา และการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบพฤติกรรมช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 3 ด้าน คือการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ

1. การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแบ่งของให้เพื่อน การให้เพื่อนขอยืมอุปกรณ์ของใช้ และการให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์ด้วยกัน
2. การช่วยทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กเข้าไปช่วยเพื่อนทำกิจกรรมการช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อนทำกิจกรรมการช่วยเพื่อนเก็บของเมื่อทำกิจกรรมแล้วเสร็จ
3. การช่วยให้คำแนะนำ หมายถึง การที่เด็กช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การแนะนำวิธีการทำกิจกรรมการแนะนำเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงและการแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่

2.4 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมสร้างสรรค์ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมช่วยเหลือที่เหมาะสมกับวัย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดของพัฒนาการทุกด้าน ผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือให้กับเด็กปฐมวัย ได้แก่ บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเพราะพฤติกรรมเด็คนั้น บางพฤติกรรมมีรากฐานการพัฒนามาจากวัยทารก และบางพฤติกรรมเริ่มปรากฏเมื่อระยะเด็กมาโรงเรียน

จันท์เพ็ญ สุภาพล (2535, น. 74-75) กล่าวว่า ครูสามารถส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือให้กับเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1. การให้ความรักและความอบอุ่น ครูปฐมวัยสามารถส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยโดยการให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง ยุติธรรมและสม่ำเสมอ ให้ความสนใจต่อการแสดงออกของเด็ก ตั้งใจฟังเด็กพูดคุย คอยกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ รวมทั้งการให้คำชมเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือด้วย
2. การอธิบายและให้กฎเกณฑ์ การอธิบายเหตุผล หรือให้เด็กรู้ว่ากฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร ในการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ ในห้องเรียนก็เช่นกัน เด็กควรได้รับทราบกฎเกณฑ์ ข้อควรปฏิบัติว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไรต่อเพื่อนๆ

สมาชิกในห้องเรียน เช่น การใช้สิ่งของร่วมกัน การแบ่งปันของเล่นกับเพื่อนๆ การให้เหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวอย่างมีความเมตตาครูณาจะทำให้เด็กมีกริยาที่เต็มไปด้วยความกรุณาและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น

3. การให้เด็กรู้จักช่วยเหลืองานต่างๆ ที่สามารถทำได้ เช่น การเก็บวัสดุอุปกรณ์เมื่อทำงานเสร็จแล้ว การจัดโต๊ะอาหารร่วมกับเพื่อนๆ การผลัดกันทำหน้าที่ดูแลเพื่อนๆ ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น การแจกวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งเหล่านี้จะเป็นการสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อน

4. การเป็นแบบอย่างทางความคิดและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิดและพฤติกรรมช่วยเหลือ จะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กมากกว่าคำสอนของครู เช่น ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจบริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบอุทกภัยในท้องถิ่นของเรา แต่ครูไม่เคยร่วมบริจาคเลย หรือครูสอนให้ช่วยเหลือและมีน้ำใจต่อเพื่อน แต่ครูไม่เคยช่วยเพื่อนให้เด็กเห็นเลย เด็กก็จะเกิดความลังเลหรือสับสนได้

5. การให้เด็กฟังนิทานที่ส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ เด็กจะเรียนรู้การช่วยเหลือจากตัวละครในนิทาน เด็กจะค่อยๆ ซึมซับและเลียนแบบตัวละครในนิทาน อันจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงขึ้น

ทวีพร อยู่อิม (2554, น. 76-77) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือให้กับเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1. การจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่น และพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ครูสำรวจความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การเล่นกิจกรรมให้มีความหลากหลาย แต่มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับเด็กทุกคนเพื่อกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน

2. การจัดบรรยากาศ ครูสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ไม่เคร่งเครียด เพื่อช่วยให้เด็กรู้สึกสบายใจ รู้สึกปลอดภัยคลายความตึงเครียด มีความสุข กล่าวชื่นชมเด็กให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น รักคนอื่น พร้อมจะช่วยเหลือแบ่งปัน หรือให้คำแนะนำเพื่อน

3. การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือนั้น ครูต้องจัดให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง ได้ทำเองอย่างเป็นอิสระเป็นกลุ่มย่อย โดยมีครูคอยดูแลและกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พุดชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมพึงประสงค์ พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมการเล่นกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือได้เพราะ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับเพื่อน ได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้และผู้รับ ผ่านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการให้คำแนะนำ เมื่องานสำเร็จเกิดความภูมิใจร่วมกัน

จากการศึกษาแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าครูจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ กระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และคอยเสริมแรงเมื่อเด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น

2.5 การประเมินพฤติกรรมการช่วยเหลือ

การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา โดยมุ่งให้เด็กมีการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และให้มีการประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน และนำผลมาพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง การประเมินควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน การประเมินควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กวัยนี้ ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546, น. 31 และ 43)

การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการให้ครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยบูรณาการไปกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก ด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับแนวทางการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ วิธีการสำคัญในการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ (นลินี ฌ นคร 2557, น. 29-31) มีดังนี้

1. การสังเกต เป็นการเฝ้าดูพัฒนาการด้านต่างๆ ที่เด็กแสดงออกอย่างมีเป้าหมาย ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ การสังเกตเป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการประเมินในสภาพจริง ซึ่งเป็นวิธีพื้นฐานของการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการประเมิน การสังเกตต้องดำเนินการควบคู่ไปกับวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือชนิดอื่นๆ ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความตรง เชื่อถือได้ เช่น การสังเกตใช้ควบคู่ไปกับการบันทึกข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก แบบสำรวจรายการ มาตรฐานค่า เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงวิธีการเข้าถึงข้อมูล การสังเกตสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางทั้งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ เช่น ถ้าอิงรูปแบบของการสังเกตก็สามารถใช้แนวทางการสังเกตแบบมีโครงสร้างกับไม่มีโครงสร้าง ถ้าอิงการมีส่วนร่วมก็เลือกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เทคนิควิธีการสังเกตแต่ละวิธีมีความแตกต่างกัน มีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้การเลือกใช้ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง ต้องคำนึงถึงความเป็นกันเอง พัฒนาการของเด็ก บริบทของสิ่งที่ต้องการสังเกต ผู้ดูแลเด็กและครูสามารถนำวิธีการสังเกตไปใช้ในการประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยได้ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2. การบันทึก การบันทึกข้อมูลที่ใช้ในการประเมินสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง และการบันทึกโดยการจดหรือเขียน วิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ดูแลเด็ก

และครูสามารถนำมาใช้ได้ทุกวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เช่น ถ้าต้องแสดงภาพของการกระทำ การปฏิบัติงานของเด็ก พฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก การบันทึกภาพน่าจะเหมาะสมมากกว่า ซึ่งผู้ดูแลเด็กและครูสามารถบันทึกด้วยวิดีโอหรือกล้องถ่ายรูป แต่ถ้าต้องการประหยัดและต้องการให้เห็นร่องรอยการจัดประสบการณ์ในบริบทที่ไม่ซับซ้อน ผู้ดูแลเด็กและครูสามารถใช้การวาดภาพผลงานเด็กและบันทึกด้วยการเขียนผลการประเมินระหว่างจัดประสบการณ์หรือหลังการจัดประสบการณ์ การบันทึกจะช่วยเก็บร่องรอยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ พูดคุย ข้อควรระวังสำหรับการใช้วิธีการบันทึก คือ ครูและพี่เลี้ยงเด็กต้องจดบันทึกตามสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยไม่ใส่ความรู้สึก หรือความคิดเห็นลงไป

3. การสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารความหมายระหว่างผู้ถามซึ่งในที่นี้หมายถึง ครูและพี่เลี้ยงเด็กกับผู้ถูกถามซึ่งหมายถึง เด็กหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้ปกครอง เป็นต้น โดยใช้ภาษาเป็นสื่อและภาษานั้นต้องง่ายต่อการเข้าใจ การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการที่สามารถเก็บได้ในสถานการณ์จริงขณะจัดประสบการณ์และเป็นวิธีที่เกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติ ซึ่งครูและพี่เลี้ยงเด็กสามารถทำได้โดยอัตโนมัติขณะจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การประเมินพัฒนาการด้านต่างๆ สิ่งสำคัญที่ผู้ดูแลเด็กและครูควรพึงระวังในการสัมภาษณ์หรือพูดคุยคือต้องเป็นไปอย่างมีจุดหมาย

4. การสอบถาม เป็นวิธีการที่ให้ผู้ตอบรายงานตนเองโดยการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ข้อคำถามที่ใช้เป็นได้ทั้งข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กสามารถถามได้ทั้งตัวเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กับการสัมภาษณ์ ต่างกันตรงที่แบบสอบถามผู้ตอบรายงานตนเองโดยการเขียนลงไป ในขณะที่สอบถาม หรือการสัมภาษณ์ผู้ตอบรายงานตนเองผ่านคำพูดผู้ถามเป็นผู้บันทึก กรณีเด็กปฐมวัยหรือผู้ปกครองที่มีข้อจำกัดในการอ่านและเขียน ผู้ดูแลเด็กและครูใช้วิธีอ่านให้ฟังและบันทึกคำตอบให้

5. การทำสังคัมมิตี เป็นวิธีการศึกษาคุณลักษณะทางจิตของกลุ่มคนที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินพัฒนาการทางอารมณ์-จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัย วิธีนี้จะทำให้ผู้ดูแลเด็กและครูทราบว่าเด็กมีพฤติกรรมอย่างไรเมื่ออยู่กับเพื่อน เพื่อนยอมรับหรือไม่ยอมรับ เพื่อนชอบหรือไม่ชอบ เมื่อนำวิธีนี้มาใช้กับเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและครูต้องอาศัยการสัมภาษณ์พูดคุยและนำข้อมูลที่ได้มาวัดผังเส้นทาง แสดงความสัมพันธ์ของเด็กและเพื่อนในกลุ่ม การเก็บรวบรวมด้วยวิธีนี้ ผู้ดูแลเด็กและครูควรระมัดระวังในการใช้การแปลผล เนื่องจากอารมณ์ของเด็กเปลี่ยนแปลงง่าย ความไม่คงที่ของอารมณ์และการยึดเหตุผลของตนเอง อาจทำให้การแปลผลทางอารมณ์-จิตใจ และสังคมคลาดเคลื่อนได้ วิธีการทำสังคัมมิตีสามารถไปใช้ในการประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคมเท่านั้น

6. การปฏิบัติ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสิ่งที่ต้องการประเมินด้วยวิธีการให้ลงมือทำงาน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางพุทธิปัญญาและการเรียนรู้ทางอภิปัญญาซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ พัฒนาและปรับปรุงตนเองภายใต้ประสบการณ์ที่ผู้ดูแลเด็กและครูจัดให้ การประเมินจากการปฏิบัติในปฐมวัยผู้ดูแลเด็กและครูต้องประเมินจากองค์รวม และใช้วิธีการต่างๆ มาช่วยการเก็บข้อมูล เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างรอบด้าน เช่น การสังเกต การพูดคุยซักถาม การบันทึก การทำสังคัมมิติ เป็นต้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น อาจใช้ชนิดเดียวหรือหลายชนิดประกอบกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น แบบบันทึก แบบตรวจสอบรายการ มาตรฐานค่า กล้องถ่ายรูป แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

7. การเล่น การประเมินจากการเล่น เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เห็นพัฒนาการของเด็กในทุกด้านทั้งการเจริญเติบโตทางร่างกาย พัฒนาการในด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ ขณะเดียวกันการเล่นก็สามารถสะท้อนผลของการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เช่น ให้เด็กที่เล่นคนเดียวโดยไม่ฝึกให้เล่นกับเพื่อน เด็กก็จะไม่ได้รับการเรียนรู้ให้รู้จักแบ่งปัน การเล่นเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่สามารถสะท้อนให้ผู้ดูแลเด็กและครูได้เห็นพัฒนาการอย่างรอบด้าน เช่น การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความคล่องแคล่วทางกาย ความเป็นอิสระ การตัดสินใจทางสังคม ความร่วมมือเป็นต้น กิจกรรมการเล่นต้องเกิดจากความสมัครใจและแรงจูงใจภายใน ในทางกลับกันถ้ามีการกำหนดทางการเล่นให้กับเด็ก การเรียนรู้ของเด็กจะไม่ดีเท่าที่ควรหรืออาจส่งผลทางลบ ข้อควรระวังในการประเมินจากการเล่น คือ การเล่นนั้นต้องมีความหมายสำหรับเด็กไม่เกิดจากการบังคับ สามารถสะท้อนศักยภาพที่เป็นจริงของเด็ก

สำหรับการประเมินพฤติกรรมช่วยเหลือ สามารถใช้เครื่องมือประเมินได้หลายวิธี เช่นเดียวกัน แต่วิธีที่ใช้มากที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การสังเกต ซึ่งมีหลายประเภท (ทวีพร อยู่อิม 2554, น. 32-33) ดังนี้

1. การสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตรู้ตัวและไม่รู้ตัว (know / unknown observation) การสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตรู้ตัวนั้น ผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และอยู่ใกล้ชิดกับผู้สังเกต ข้อดี คือผู้สังเกต สังเกตพฤติกรรมได้ครบถ้วน แต่มีข้อเสียคือการทำผู้สังเกตรู้ตัวนั้น อาจทำได้โดยการลอบสังเกตด้วยการใช้กระจกที่มองด้านเดียว แต่วิธีนี้อาจไม่เห็นพฤติกรรมที่ต้องสังเกตอย่างใกล้ชิด

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant /Non-participant observation) การสังเกตแบบการมีส่วนร่วมนั้นผู้สังเกตต้องทำตัวเหมือนเป็นสมาชิกของกลุ่มและต้องทำกิจกรรมไปกับกลุ่มด้วย เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยทางมานุษยวิทยา วิธีนี้ได้ข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติและได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งเป็นจุดเด่นของวิธีนี้ ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตทำตัวเป็นผู้ดูหรือสังเกตการณ์อยู่นอกกลุ่ม และไม่เข้าร่วมกิจกรรม

วิธีนี้อาจไม่ได้ข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติ และอาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเมื่อผู้ถูกสังเกตมีปฏิกิริยาต่อผู้สังเกต

3. การสังเกตแบบมีระบบและไม่มีระบบ (Structured/unstructured observation)

ในกรณีที่ผู้สังเกตทราบแน่ชัดว่าพฤติกรรมที่สังเกตเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด อย่างไร ผู้สังเกตอาจกำหนดแนวทาง และรูปแบบของการสังเกตให้เป็นระบบไว้ล่วงหน้าได้ โดยการนิยามพฤติกรรม กำหนดหน่วยพฤติกรรม และผู้ถูกสังเกต กำหนดช่วงเวลาในการสังเกต สร้างเครื่องมือ บันทึกผลการสังเกต และการซักซ้อมก่อนที่จะทำการสังเกตจริง การเตรียมระบบการสังเกตล่วงหน้า ทำให้ได้ข้อมูลมีความเป็นปรนัย ครบถ้วน และมีความสอดคล้อง ในกรณีที่ผู้สังเกตหลายคน สำหรับการสังเกตที่ไม่มีระบบเหมาะสำหรับสถานการณ์ที่ผู้สังเกตไม่คุ้นเคยกับสภาพการณ์ที่จะสังเกต ต้องการได้ข้อมูลที่เป็นลักษณะทั่วไป หรืออาจต้องการรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดจนไม่อาจวางระบบการสังเกตได้

4. การสังเกตโดยตรงและโดยอ้อม (Direct /indirect observation)

การสังเกตโดยตรงเป็นวิธีที่ผู้สังเกตได้สัมผัสสิ่งที่ต้องการสังเกตด้วยตนเอง ส่วนการสังเกตโดยอ้อมนั้น ผู้สังเกตไม่สามารถสังเกตสัมผัสด้วยตนเอง แต่ใช้เครื่องมือช่วย เช่น การบันทึกเทปโทรทัศน์ แล้วนำมาสังเกตและบันทึกข้อมูล วิธีนี้ได้ข้อมูลที่มีข้อจำกัด และคุณภาพต่ำกว่าการสังเกตโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยมีหลากหลายประเภท ซึ่งการเลือกใช้เครื่องมือบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ควรคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรม ความสะดวก บริบทของผู้ใช้ ฯลฯ ดังนั้นผู้สังเกตควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเครื่องมือบันทึกการสังเกตพฤติกรรม เพื่อที่จะเลือกใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ (McAfee and Leong, 2007, p. 76 อ้างถึงใน ชนิพรรณ จาติเสถียร 2557, น. 30-48) แบ่งเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลเชิงพรรณนา เป็นเครื่องมือบันทึกที่มีลักษณะเป็นปลายเปิด มีความยืดหยุ่นสูง ใช้เขียนบรรยายพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมากที่สุด แบบบันทึกข้อมูลเชิงพรรณนาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่

1.1 แบบบันทึกแบบพรรณนา เป็นการจดบันทึกข้อมูลสิ่งที่เกิดขึ้น ผ่านการบรรยายเรื่องราวตามสิ่งที่ผู้สังเกตเห็นและได้ยิน สำคัญที่ควรบรรยายคือ พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตที่แสดงออกในเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น การบันทึกลักษณะเช่นนี้ผู้สังเกตจะไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเอง หรือข้อเสนอแนะลงไปปะปนกับพฤติกรรมที่สังเกตได้ เครื่องมือบันทึกการสังเกตแบบพรรณนามีหลายประเภท ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเครื่องมือที่นิยมใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ได้แก่ แบบบันทึกเรื่องเล่าแบบบรรยาย แบบบันทึกระเบียนพฤติกรรม แบบบันทึกต่อเนื่อง แบบบันทึกแบบสั้น และแบบบันทึกแบบย่อ

1.2 การบันทึกแบบใช้แผนภาพ ภาพร่าง ภาพถ่าย เป็นการบันทึกการสังเกตเพื่อเก็บรายละเอียดสำคัญของกระบวนการหรือผลผลิต โดยไม่บันทึกในลักษณะของการเขียน แต่ใช้การวาดเป็นภาพ ภาพร่าง หรือใช้ภาพถ่าย

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการนับหรือแจกแจงความถี่ เป็นเครื่องมือที่ใช้สังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่มีความกระชับ ใช้เวลาบันทึกสั้น และมีความละเอียดน้อยกว่าแบบบันทึกข้อมูลเชิงพรรณนา ส่วนใหญ่แบบบันทึกในลักษณะนี้ใช้เพื่อเก็บข้อมูล เช่น การลาขาด ความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หรือช่วงระยะเวลาการแสดงพฤติกรรม การใช้เครื่องมือลักษณะนี้ผู้สังเกตจะกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะประเมิน โดยบันทึกรายการที่ต้องการประเมินบนแบบบันทึกที่สร้างขึ้น ได้แก่

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมแบบสำรวจรายการ เป็นเครื่องมือบันทึกพฤติกรรมที่บันทึกด้วยการตรวจสอบรายการ โดยมีรายการพฤติกรรมหรือลักษณะเฉพาะมาจัดเรียงเป็นลำดับหลายรายการ เครื่องมือนี้มีความยืดหยุ่นและง่าย สามารถนำมาใช้จดบันทึกพฤติกรรม ทักษะทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึก หรือชิ้นงาน อีกทั้งใช้ตรวจสอบลำดับทักษะที่แสดงออกมาอย่างมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาได้ ทั้งนี้รายการพฤติกรรมที่กำหนดไว้ต้องสามารถสังเกตได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการสำรวจ แบบสำรวจรายการสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และสะดวกต่อการใช้ เนื่องจากผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูลเด็กทั้งหมดในคราวเดียวกัน แต่ใช้ทยอยเก็บข้อมูลได้

2.2 ตารางการมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือการบันทึกข้อมูลเด็กทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สามารถใช้เพื่อบันทึกกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในกิจกรรม รวมถึงจำนวนครั้งที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม เครื่องมือบันทึกแบบนี้แสดงให้เห็นอัตราการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก และสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของเด็ก และรูปแบบของการมีส่วนร่วม ตัวอย่างการมีส่วนร่วม เช่น ตารางแสดงการเลือกเข้ามุมประสบการณ์ในห้องเรียน ตารางแสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นต้น

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมแบบแจกแจงความถี่ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แบบสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ เป็นเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมที่ใช้เพื่อสังเกตและบันทึกเฉพาะพฤติกรรม เหตุการณ์ที่ต้องการ ด้วยการบันทึกจำนวนครั้งหรือความถี่ของพฤติกรรม รวมถึงใช้เพื่อบันทึกจำนวนครั้งหรือความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยเฉพาะ ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งระยะเวลาอาจเป็นระยะเวลาสั้นๆ เช่น 3 วินาที 1 นาที หรืออาจยาวถึง 1 วัน ซึ่งบุญเชิด ภิญโญ-อนันตพงษ์ (2545, น. 55) เสนอว่า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ควรมีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ต้องการหลายๆ ช่วงเวลา เช่น การสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยกับคนอื่นที่สังเกตทุกๆ ช่วงเวลา 5 นาที ด้วยการบันทึกรอยขีดแล้วรวมจำนวนครั้งของพฤติกรรม

3. แบบสังเกตพฤติกรรมชนิดมาตราประมาณค่า เป็นเครื่องมือบันทึกพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณภาพของระดับพฤติกรรม แต่ไม่สามารถบอกสาเหตุของพฤติกรรมที่สังเกต เครื่องมือบันทึกแบบนี้เหมาะสำหรับการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ไม่สามารถบรรยายหรือพรรณนาได้ชัดเจน ตัวอย่างเครื่องมือบันทึกแบบเก็บข้อมูลเชิงประมาณค่าที่นิยมใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ได้แก่

3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมชนิดมาตราส่วนประเมินค่าหรือมาตราประมาณค่า เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมที่ผู้สังเกตต้องพิจารณาและประเมินว่า พฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นนั้นมีค่าอยู่ในระดับใด โดยระดับคุณภาพจะกำหนดด้วยตัวเลขหรือคำพูด เกณฑ์ระดับจะมีความต่อเนื่องเริ่มจากความถี่หรือคุณภาพที่ต่ำไปสู่ที่สูงมากขึ้นหรือจากสูงไปหาต่ำ

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมชนิดรูบรีคส์ หรือมาตราประมาณค่าแบบบรรยาย เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้สังเกตจะต้องพิจารณาและประเมินการปฏิบัติงานหรือผลงาน แบบบันทึกแบบนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ระบุถึงสิ่งที่พิจารณา และระดับคุณภาพที่บอกว่าได้คุณภาพระดับใด แบบสังเกตพฤติกรรมชนิดรูบรีคส์คล้ายคลึงกับแบบสังเกตพฤติกรรมชนิดมาตราประมาณค่า แต่แตกต่างกันที่ แบบบันทึกพฤติกรรมด้วยรูบรีคส์มีเกณฑ์ระดับที่ระบุไว้ชัดเจน และมีความละเอียดมากกว่า

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือแบบความถี่ เพราะการบันทึกแบบความถี่นี้เป็นการบันทึกจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมในช่วงเวลาที่กำหนด คือช่วงเวลากิจกรรมเสริมประสบการณ์เท่านั้น ใช้ได้ดีกับพฤติกรรมที่เกิดในช่วงเวลาสั้นๆ และมีความเที่ยงตรง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือ

พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ที่เด็กแสดงปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ได้มีผู้ศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและในต่างประเทศ ดังนี้

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

ศรินาถ วัฒนะกุล (2537) ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเอง และผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ร่วมแรงร่วมใจสายใยผูกพัน” กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 5-6 ปี ที่เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย และชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองชื่อ “ร่วมแรง ร่วมใจ สายใยผูกพัน” ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมี พฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศันสนีย์ บุญเฉลียว (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมระหว่างเด็กที่เรียนร่วมชั้นกับเด็กที่เรียนในห้องเรียนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-6 ปี ที่เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 24 คน โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบพฤติกรรมการช่วยเหลือ แบบสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือและคู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยห้องเรียนรวมชั้นที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือจากการทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ .01 ไม่แตกต่างจากเด็กห้องเรียนปกติ แต่มีความถี่ของพฤติกรรมการช่วยเหลือจากการสังเกตสูงกว่าเด็กปฐมวัยห้องเรียนปกติ

พรทิพย์ คชะ (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทดลองในมุมวิทยาศาสตร์ โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 22 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดกิจกรรมการทดลองในมุมวิทยาศาสตร์ แบบสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมการทดลองในมุมวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวีพร อยู่อิม (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นน้ำ เล่นทราย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน โรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด (กวีธรรมสาร) ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ คู่มือการจัดกิจกรรมเล่นน้ำ เล่นทราย และแบบสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือ ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นน้ำ เล่นทรายมีพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายองค์ประกอบพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นน้ำ เล่นทรายมีพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน และการช่วยให้คำแนะนำก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมด้านการช่วยทำกิจกรรมพบว่าไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งสามารถพัฒนาได้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเช่น การใช้ชุดกิจกรรม การเล่นเกม กิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ และกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย

2.6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยในต่างประเทศ ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายคน ดังนี้

บาร์-ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar –Tal, Raviv and Goldberg, 1982, pp. 369-402 อ้างถึงใน คັນสนีย์ บุญเฉลียว 2545, น. 29-31) ได้ทำการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจำนวน 156 คน ที่ที่อายุระหว่าง 18-76 เดือน เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกตสามครั้ง ครั้งละ 10 นาที ในช่วงกิจกรรมการเล่นอิสระ ในการสังเกตนั้น ผู้สังเกตลงรหัสพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กทั้งที่แสดงออกมาโดยตรงหรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการ โดยผู้สังเกตได้จำแนกพฤติกรรมช่วยเหลือออกตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการช่วยเหลือ ประกอบด้วย การแบ่งปัน การให้การช่วยเหลือ และการปลอบใจ
2. สภาพการณ์ของการช่วยเหลือ ประกอบด้วย การช่วยเหลือที่เด็กริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำขอร้องของผู้อื่น และการช่วยเหลือที่เด็กทำเลียนแบบจากผู้อื่น
3. เงื่อนไขของการช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนเป็นสิ่งของ และการช่วยเหลือเพราะการขู่งับ

ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เมื่ออายุเด็กมากขึ้นจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง แต่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริง นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่ออายุมากขึ้นเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอบใจในสถานการณ์จริงมากขึ้น แต่ให้การช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลง ส่วนการช่วยเหลือในรูปแบบสถานการณ์และเงื่อนไขอื่น ๆ นั้น ไม่พบว่าเด็กที่มีอายุต่างกันจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือออกมาแตกต่างกัน

สแตนโฮป และพาร์เกอร์ – โคเฮน (Stanhope and Parker – Cohen, 1987, pp. 347-353 อ้างถึงในทวีพร อยู่อิม 2554, น. 36-37) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสังคมกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 คน ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยให้เด็กแต่ละคน ได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ใหญ่เพศหญิงในระหว่างการเล่นในห้องทดลอง ในขณะที่เดียวกันคณะผู้วิจัยก็ได้ขอให้มารดาของเด็กได้ประเมินค่าพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กที่บ้านว่ามีอย่างน้อยเพียงใด เป็นเวลาหลายเดือนก่อนที่จะได้รับการศึกษาภายในห้องทดลองนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการวัดความสามารถทางสังคม ความสามารถในการปรับตัวของเด็ก ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมารดาและจากครูพี่เลี้ยงของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความสามารถทางสังคมสูง มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่าเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำเมื่ออยู่ในห้องทดลอง แต่ถ้าอยู่ที่บ้านแล้วความสามารถทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กแต่อย่างใด

จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กในต่างประเทศ ที่ได้รวบรวมมาสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมทางสังคมทางบวก โดยทั่วไปแล้ว

พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เมื่ออายุเด็กมากขึ้นจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ
ในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง แต่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริง เด็กที่
มีความสามารถทางสังคมสูง มีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่าเด็กที่มีความสามารถ
ทางสังคมต่ำ การพัฒนาการทางสังคมที่สามารถส่งเสริมได้โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ การ
จัดสภาพแวดล้อม การเป็นแบบอย่างของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ” ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 สถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 13 คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย 2 ประเภท คือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1.1 แนวทางการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.3 บทบาทครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.4 บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.5 สถานที่ประกอบกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.6 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.7 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2.1.8 การประเมินผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

การสร้างและหาคุณภาพคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
3. จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ประกอบด้วย แนวทางและขั้นตอนการจัดกิจกรรม บทบาทครูและเด็กในการปฏิบัติกิจกรรม สถานที่ เวลา และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม และการประเมินผลการจัดกิจกรรม
4. นำคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาชั้นคว่ำอิศระ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของกิจกรรม และระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
5. นำคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ ขั้นตอน ดำเนินกิจกรรม สื่อประกอบการประกอบอาหาร และการประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของเครื่องมืออยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะให้ปรับเรื่อง การเขียนคำอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม ประเด็นเรื่องความระมัดระวังอันตรายจากการใช้ของมีคม เช่น มีด กรรไกร และแนะนำการจัดขนาดของตัวอักษรให้สวยงาม
6. ผู้วิจัยปรับคู่มือการจัดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยและเวลาที่กำหนด สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ครอบคลุมพฤติกรรมช่วยเหลือ 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ รวมทั้งหมด 9 รายการพฤติกรรม

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
- 2.2.2 ศึกษาค่านิยมศัพท์เชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมช่วยเหลือที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
- 2.2.3 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือเป็นแบบสำรวจรายการให้สอดคล้องกับค่านิยมศัพท์เชิงปฏิบัติการ ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมช่วยเหลือ 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน มี 3 รายการพฤติกรรม การช่วยทำกิจกรรม มี 3 รายการพฤติกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ มี 3 รายการพฤติกรรม รวมรายการพฤติกรรมในแบบสังเกตทั้งหมด 9 รายการ ให้คะแนนเป็นความถี่การเกิดพฤติกรรมในแต่ละครั้งก่อนและหลังการทดลองดังต่อไปนี้

- 1) การแบ่งปัน ได้แก่
 - 1.1) แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน
 - 1.2) ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้
 - 1.3) ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน
- 2) การช่วยทำกิจกรรม ได้แก่
 - 2.1) ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม
 - 2.2) ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน
 - 2.3) ช่วยเพื่อนเก็บของ
- 3) การช่วยให้คำแนะนำ ได้แก่
 - 3.1) พูดแนะนำการทำกิจกรรม
 - 3.2) พูดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง
 - 3.3) พูดแนะนำการเก็บสิ่งของเข้าที่

2.2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน และความเหมาะสมของรายการพฤติกรรมที่สังเกต แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของรายการพฤติกรรม จากนั้นนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 สังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือที่สร้างขึ้น ทำการสังเกตเด็กวันละ 4-5 คน ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาสังเกตทั้งหมด 3 วัน หลังการสังเกตแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการสังเกตมาตรวจสอบความสอดคล้องของผลการสังเกตร่วมกัน

3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการทำกิจกรรมประกอบอาหารตามคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที รวม 15 ครั้ง แบ่งเด็กเป็นกลุ่มละ 5-4 คน ให้เด็กทำกิจกรรมสลับหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มกันไปทุกครั้งที่ทำกิจกรรม

3.3 สังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือหลังการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือหลังจัดกิจกรรมประกอบอาหาร โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือชุดเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลองด้วยวิธีการเดียวกัน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร (บุญเขต ภิญโญอนันตพงษ์ 2526, น. 89)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2 สถิติพื้นฐานการวิจัย

การหาค่าร้อยละ โดยการใส่สูตร ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

4.3 สถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบความแตกต่างโดยใช้ไค - สแควร์ ซึ่งใช้สัญลักษณ์ว่า (χ^2) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ 2546, น. 275) ดังนี้

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ χ^2 คือ ค่าของไค - สแควร์

O คือ ค่าความถี่ที่ได้มาจริง (observed frequency)

E คือ ความถี่ที่ได้มาตามทฤษฎี (expected frequency)

Σ คือ ผลรวมทั้งหมดของทุกกลุ่ม

เกณฑ์การแปลความหมายการหาคุณภาพเครื่องมือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
(บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 162) มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	เหมาะสม / เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 - 4.50	เหมาะสม / เห็นด้วยมาก
2.51 - 3.50	เหมาะสม / เห็นด้วยปานกลาง
1.51 - 2.50	เหมาะสม / เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.50	เหมาะสม / เห็นด้วยน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์กรุงเทพ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นรายพฤติกรรม

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ในภาพรวมและรายองค์ประกอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

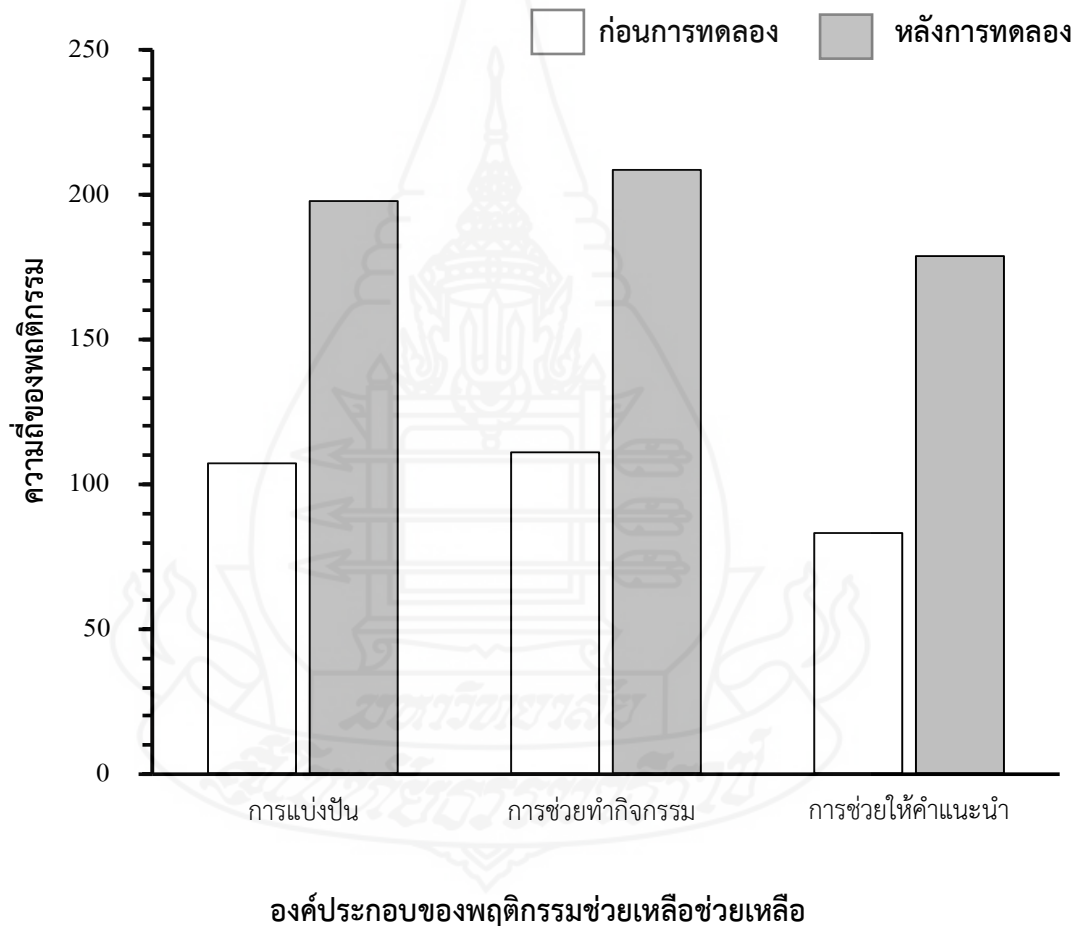
ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารในภาพรวมและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบของ พฤติกรรมช่วยเหลือ	พฤติกรรม ก่อนการทดลอง	พฤติกรรม หลังการทดลอง	χ^2	P
1. การแบ่งปัน	107	198	27.15*	0.000
2. การช่วยทำกิจกรรม	111	209	30.01*	0.000
3. การช่วยให้คำแนะนำ	84	179	34.31*	0.000
รวม	302	586	90.829*	0.000

p < .05*

จากตารางที่ 4.1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาพฤติกรรมช่วยเหลือเป็นรายองค์ประกอบพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือในด้านการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และด้านการช่วยให้คำแนะนำ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารในแต่ละองค์ประกอบได้แก่ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพที่ 4.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายองค์ประกอบ

จากภาพที่ 4.1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมากเรียงตามลำดับได้แก่ การช่วยทำกิจกรรม การแบ่งปัน และการช่วยให้คำแนะนำ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายพฤติกรรม

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายพฤติกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นรายพฤติกรรม

รายการพฤติกรรม	ความถี่ของพฤติกรรม		χ^2	P
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		
การแบ่งปัน				
1. แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน	37	67	8.65*	0.003
2. ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์สิ่งของ เครื่องใช้	36	67	9.33*	0.002
3. ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน	34	64	9.18*	0.002
รวม	107	198	27.15*	0.000
การช่วยทำกิจกรรม				
4. ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม	50	76	5.365*	0.021
5. ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน	33	64	9.907*	0.002
6. ช่วยเพื่อนเก็บของ	28	69	17.330*	0.000
รวม	111	209	30.013*	0.000
การช่วยให้คำแนะนำ				
7. พุดแนะนำการทำกิจกรรม	33	63	9.375*	0.002

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการพฤติกรรม	ความถี่ของพฤติกรรม		χ^2	P
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		
8. พุดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง	27	56	10.133*	0.001
9. พุดแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่	24	60	15.429*	0.000
รวม	84	179	34.316*	0.000

$p < .05^*$

จากตารางที่ 4.2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และด้านการช่วยให้คำแนะนำ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายพฤติกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

พฤติกรรมด้านการแบ่งปัน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการแบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกินของใช้ให้เพื่อน การให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ และการให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์ สิ่งของด้วยกันหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมด้านการช่วยทำกิจกรรม พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการช่วยเพื่อนทำกิจกรรม การช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน และการช่วยเพื่อนเก็บของ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมด้านการช่วยให้คำแนะนำ พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพุดแนะนำการทำกิจกรรม การพุดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และการพุดแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อนำความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่เพิ่มขึ้นได้ผล ดังตารางที่ 4.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นรายพฤติกรรม

รายการพฤติกรรม	ความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือ		ความแตกต่างของพฤติกรรม	ร้อยละความแตกต่างของพฤติกรรม
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง		
การแบ่งปัน				
1. แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน	37	67	30	81.08
2. ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์สิ่งของ เครื่องใช้	36	67	31	86.11
3. ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน	34	64	30	88.23
รวม	107	198	91	85.05
การช่วยทำกิจกรรม				
4. ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม	50	76	26	52.00
5. ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน	33	64	31	93.93
6. ช่วยเพื่อนเก็บของ	28	69	41	146.42
รวม	111	209	98	88.29
การช่วยให้คำแนะนำ				
7. พูดแนะนำการทำกิจกรรม	33	63	30	90.91
8. พูดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง	27	56	29	107.41
9. พูดแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่	24	60	36	150.00
รวม	84	179	95	113.10

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีความถี่ของพฤติกรรมช่วยเหลือหลังการทดลองเพิ่มขึ้นทุกรายการพฤติกรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

พฤติกรรมด้านการช่วยทำกิจกรรม พบว่า มีความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มมากที่สุดคือ 98 ครั้ง โดยพฤติกรรมการช่วยเพื่อนเก็บของเพิ่มมากที่สุดคือ 41 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 146.42 และพฤติกรรมการช่วยเพื่อนทำกิจกรรมเพิ่มน้อยที่สุดคือ 26 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 52

พฤติกรรมด้านการช่วยให้คำแนะนำ พบว่า มีความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มรองลงมา คือ 95 ครั้ง โดยพฤติกรรมพูดแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่เพิ่มมากที่สุด 36 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 150 และพฤติกรรมพูดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเพิ่มน้อยที่สุด คือ 29 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 107.1

พฤติกรรมด้านการแบ่งปัน พบว่า มีความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มน้อยที่สุด คือ 91 ครั้ง โดยพฤติกรรมให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้เพิ่มมากที่สุด 31 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 86.11 และพฤติกรรมแบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน พฤติกรรมให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกันมีพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.08 และร้อยละ 88.23

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรเนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ ผู้วิจัยสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเรเนโบว์-
แลนด์กรุงเทพฯ ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

1.2 สมมุติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเรเนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบ
อาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่
ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 สถานรับเลี้ยงเด็กเรเนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ

2) กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 13 คน ที่ศึกษา
อยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สถานรับเลี้ยงเด็กเรเนโบว์แลนด์กรุงเทพฯ ซึ่ง
ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ซึ่ง
ประกอบด้วย แนวทางการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร บทบาท
ครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร สถานที่ประกอบ
กิจกรรมประกอบอาหาร เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
ประกอบอาหาร และการประเมินผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพคู่มือ
การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ มีทั้งหมด 9 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบของพฤติกรรมช่วยเหลือ 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ ผลการประเมินความตรงของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้เท่ากับ 1.00

1.3.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ
- 3) สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การทดสอบโดยใช้ ไค-สแควร์ (χ^2)

1.3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาพฤติกรรมช่วยเหลือเป็นรายองค์ประกอบพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร มีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของพฤติกรรมช่วยเหลือ พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การแบ่งปัน ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบอาหารไว้อย่างหลากหลายให้เด็กได้เลือกใช้ทำกิจกรรมตามความเหมาะสมของประเภทอาหาร แต่มีจำนวนไม่เพียงพอที่เด็กแต่ละคนจะหยิบใช้ได้ทุกคน เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้จักการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้กับเพื่อนในการทำกิจกรรม ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการประกอบอาหาร หรือในขณะที่ทำกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อนไม่ช่วยทำ เด็กก็สามารถชวนเพื่อนให้มาช่วยกันทำ เนื่องจากกิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ต้องลงมือทำร่วมกัน ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ จึงสามารถสร้างความสนใจ และส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับที่วอลซ์ (Walsh, 1980, pp.

5-6) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจคนอื่นมากขึ้น และมักได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนๆ ทำให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำกิจกรรมประกอบอาหาร พบว่าเด็กทำกิจกรรมอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมมาก ในการทำงานเป็นกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน แบ่งวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของให้เพื่อน เมื่อเพื่อนต่างกลุ่มขอยืม รู้จักการแบ่งปัน การอดทน รอคอยให้เพื่อนใช้เสร็จก่อน มีบรรยากาศการพูดคุยกัน แนะนำให้แบ่งของใช้ให้เพื่อนช่วยทำ ใช้อุปกรณ์ร่วมกัน และช่วยกันทำงานให้สำเร็จ เด็กตื่นเต้นอยากเห็นผลงานของกลุ่มตนเอง

จากผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันในภาพรวม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่าเด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน พฤติกรรมขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ พฤติกรรมให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพฤติกรรมการแบ่งปันมีเพิ่มขึ้นมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ การให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ เด็กเริ่มมีการช่วยเหลือกันในการแบ่งปันเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนต่างกลุ่ม เพราะอุปกรณ์ใช้ร่วมกันมีจำนวนน้อย อุปกรณ์บางอย่างมีชิ้นเดียว เช่น ที่ร่อนแป้ง ที่คั้นน้ำผลไม้ เมื่อเพื่อนในกลุ่มขอยืมต่อ พอใช้เสร็จก็แบ่งให้เพื่อนใช้ รวมทั้งมีการแบ่งให้เพื่อนต่างกลุ่มใช้ด้วย โดยที่คุณครูไม่ต้องบอก การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน เด็กเริ่มมีการช่วยเหลือและการแบ่งปันให้เพื่อนทั้งในกลุ่มและต่างกลุ่ม เช่น เมื่อทำอาหารหรือขนมเสร็จ จะช่วยกันตักอาหารหรือขนมแบ่งให้เพื่อนต่างกลุ่มก่อน แลกเปลี่ยนกันรับประทานระหว่างกลุ่ม และช่วยกันตักแบ่งให้เพื่อนในกลุ่ม และสนทนาแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับรสชาติของอาหารอย่างมีความสุข นอกจากนี้เด็กยังให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วย เด็กเรียนรู้จักการอดทนรอคอย เมื่อเพื่อนยังใช้อุปกรณ์ไม่เสร็จ มีคำพูดกับเพื่อนที่ดีเช่น “ใช้มีดเสร็จแล้วเราใช้ต่อนะ” “ ถ้ากลุ่มเธอใช้ที่คั้นเสร็จ กลุ่มเราใช้ต่อนะจ๊ะ” ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีพร อยุธยา (2554, น. 51) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก มีความสำคัญในการพัฒนาด้านสังคม เพราะเด็กได้เรียนรู้ถึงการอดทน การรอคอย และการทำงานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ ให้เด็กสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะทำกิจกรรมพบว่าในสัปดาห์แรก เด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันน้อยมาก บางคนไม่ยอมแบ่งปันให้กับเพื่อน อยากทำคนเดียวทั้งหมด ครูต้องคอยให้การเสริมแรงทางบวก ด้วยการให้สติ๊กเกอร์เด็กที่แบ่งอุปกรณ์ให้เพื่อน เมื่อเด็กคนอื่นเห็นทำให้เกิดแรงจูงใจในการมีพฤติกรรมช่วยเหลือในการแบ่งปันมากขึ้นในครั้งต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้พฤติกรรมแบ่งปันให้เด็กจะเพิ่มขึ้นแต่เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นก็ยังน้อยกว่า เพราะการเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือด้านการแบ่งปันต้องอาศัยระยะเวลาและต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะเด็กในวัยนี้ยังยึดติดตัวเองเป็นศูนย์กลางเป็นเจ้าของใช้ที่มีอยู่ จึงไม่ยอมแลกเปลี่ยนกับเพื่อน หวงของ อยากทำกิจกรรมคนเดียวเพราะมีความสุขตื่นเต้น เช่น

อยากหันผักคนเดียว อยากใช้อุปกรณ์ให้มากที่สุด เด็กบางคนช่วยเหลือแบ่งปันเพราะเป็นเพื่อนสนิท กลัวว่าจะขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน แบ่งปันบางคนที่สนิทก่อน คนอื่นไว้ทีหลัง ซึ่งสอดคล้องกับ สตีเวน (Steven, 1987, pp. 200-202) ที่กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลืออาจพิจารณาจากคุณลักษณะ ของความเป็นญาติ มิตรภาพ และความชอบธรรม เด็กมักให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนในวัยเดียวกัน เด็ก บางคนช่วยเหลือเพราะเกรงจะขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน การช่วยเหลือจึงเป็นการรักษามิตรภาพ

2.2 การช่วยทำกิจกรรม กิจกรรมประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ทุกคนชอบ โดยเฉพาะการได้ปฏิบัติและลงมือทำด้วยตนเอง เพราะได้หยิบจับ สัมผัส ผ่านวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นของจริง เป็นการเล่นชนิดหนึ่งที่เด็กๆ ได้มีบทบาทเป็นพ่อครัว แม่ครัว ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม มีความ สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่ในบรรยากาศไม่เคร่งเครียด ผ่อนคลาย ตื่นเต้น เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม จากการทำกิจกรรมประกอบอาหารเช่น ได้ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม ช่วยเพื่อนหาอุปกรณ์ ช่วยเพื่อนเก็บ ของที่ใช้เสร็จแล้วให้เรียบร้อย เด็กได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนอย่างกระตือรือร้น และสามารถปฏิบัติตาม ข้อตกลงในการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี โดยมีครูเป็นผู้คอยเสริมแรงให้เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือให้ เห็นชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วไลพร พงษ์ศิริทัศน์ (2533, น. 6) ที่ว่า กิจกรรมประกอบ อาหาร เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลองและปฏิบัติการด้วยตนเองจากของจริง โดยใช้ ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ ครูต้องจัดให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองอย่างอิสระเป็นกลุ่มย่อย โดยมีครู คอยกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พุดชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

กิจกรรมประกอบอาหาร ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กทำงานร่วมกันเป็น กลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสการอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยกัน อย่างมีอิสระและมีความสุข กิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ ทำกิจกรรมแล้วเกิดความ สนุกสนาน มีกฎ กติกาข้อตกลงง่ายๆ ไม่ซับซ้อน กิจกรรมประกอบอาหาร มีลักษณะเด่นตรงที่เป็น กิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำกิจกรรมด้วยกันเป็นกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้เด็ก ช่วยเหลือกัน เรียนรู้การแก้ปัญหา รู้จักการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อตกลงเบื้องต้น เด็กจะได้เรียนรู้ บทบาทของการเป็นสมาชิกในกลุ่ม เพราะในการทำกิจกรรมกับผู้อื่น เด็กจะไม่สามารถทำตามใจตนเอง อย่างเดียว เด็กต้องเรียนรู้รับฟังความคิดเห็น หรือความรู้สึกของผู้อื่น และต้องฝึกการให้ การแบ่งปัน การอดทน การรอคอย และการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุภาพร แก้วกมล (2549, น. 29) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง และปฏิบัติการทำอาหาร ด้วยตนเองจากของจริง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้กระบวนการในการทำงาน ฝึกความอดทน รู้จักคิด รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำกิจกรรมกับผู้อื่น

จากผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารครั้งนี้ พบว่าเด็กมีพฤติกรรมการช่วยทำ กิจกรรมในภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ พิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการช่วยทำกิจกรรมมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ การ

ช่วยเพื่อนเก็บของ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเด็กจะช่วยกันเก็บอุปกรณ์ต่างๆ และช่วยกันทำความสะอาดในกลุ่มของตนเอง ในบางครั้งก็ช่วยกวาดพื้นที่สกปรกของเพื่อนต่างกลุ่ม เตรียมโต๊ะให้สะอาดสำหรับรับประทานอาหารร่วมกัน ช่วยเพื่อนหาอุปกรณ์ ที่ครูจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ส่วนกลาง ให้เด็กแต่ละกลุ่มออกมาหยิบอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ในสัปดาห์แรกเด็กไม่กล้า เกียงกันว่าใครจะมาหาอุปกรณ์ มีคนเต็มๆมาหาอุปกรณ์ ครูใช้คำพูดเสริมแรงชมเชยคนที่ออกมาช่วยหาอุปกรณ์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคนอื่นๆ อยากออกมาช่วยหาอุปกรณ์ ของใช้ และสัปดาห์ต่อมาเด็กพูดคุยภายในกลุ่ม เลือกลงแบ่งคนให้ออกมาช่วยหาอุปกรณ์ สลับกันไป เด็กมีความกระตือรือร้นมาก ในการช่วยเพื่อนทำกิจกรรม มีความตื่นตัวในการทำกิจกรรมประกอบอาหาร เช่น การตอกไข่ไก่ มีเพื่อนตอกไข่ไก่ลงบนที่โต๊ะแตกกระจาย เพื่อนร้องไห้เสียใจกลัวเพื่อนในกลุ่มว่า ทุกคนพูดปลอบใจ และช่วยแก้ไขปัญหามา ทำความสะอาด ช่วยตอกไข่ให้ใหม่ เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเพื่อนทั้งที่พฤติกรรมช่วยทำกิจกรรมเป็นปัญหามากของเด็กปฐมวัยของสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์ เด็กส่วนมากไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่เมื่อจัดกิจกรรมประกอบอาหารให้กับเด็กแล้ว เด็กเริ่มมีการช่วยเหลือกัน ในด้านการช่วยเพื่อนทำกิจกรรมในกลุ่ม พบเด็กที่แพ้ไข่ไม่สามารถรับประทานได้แต่ก็มีความตั้งใจในการช่วยเพื่อนทำกิจกรรม และบอกเพื่อนชิมแล้วบอกด้วยว่ารสชาติเป็นอย่างไร เมื่อทำกิจกรรมเสร็จช่วยกันเก็บของ ทำความสะอาด และช่วยเหลือเพื่อนต่างกลุ่ม เช่น เมื่อเพื่อนทำไข่แตกลงพื้นไปช่วยเช็ดเก็บทำความสะอาด กวาดเช็ดโต๊ะ เก็บอุปกรณ์ที่ใช้เรียบร้อยแล้วเข้าที่ เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นหลังการจัดกิจกรรม หากได้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และได้รับการเสริมแรงจากครูและเพื่อนด้วยกัน จะช่วยให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

2.3 การช่วยให้คำแนะนำ ก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อพ่อแม่เพื่อน ไม่ช่วยเหลือเพื่อนทั้งการกระทำและคำพูดจะดูและของที่เป็นของตนเองเท่านั้น ของส่วนรวมเด็กไม่รักไม่หวงแหนเลย หรือเห็นเพื่อนทำลายของส่วนรวมก็นิ่งเฉย หลังจากการจัดกิจกรรมประกอบอาหารให้กับเด็กแล้วเด็ก มีพฤติกรรมดีขึ้น เพราะกิจกรรมประกอบอาหารมีลักษณะเด่นคือให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย หมุนเวียนสมาชิกในกลุ่มไปเรื่อยๆ เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือเพื่อนโดยการให้คำแนะนำการทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนทำไม่เป็น หรือทำไม่ถูกต้อง เช่น เพื่อนในกลุ่มห่อขนมจีบไม่เป็น เด็กที่ทำเป็นก็พูดแนะนำ สอนวิธีการห่อ ทำให้ดู และช่วยแนะนำเพื่อนต่างกลุ่มที่ทำไม่เป็นด้วย มีการช่วยสอนการแกะข้าวโพดกับเพื่อนบางคนที่ไม่เป็น เด็กก็พูดให้คำแนะนำ ให้คำแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ตามกติกาที่กำหนดไว้ เช่น เพื่อนในกลุ่มก่อนทำอาหารไม่ล้างมือ หรือขณะทำอาหารมีอาการไอ หรือจาม เพื่อนในกลุ่มจะบอกให้ไปล้างมือก่อนให้สะอาดไม่มีเชื้อโรค ให้คำแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่ เมื่อเพื่อนเก็บของไม่เรียบร้อย เช่น กะละมังที่ใช้แล้วต้องไปใส่ในกะละมังใหญ่ เพื่อนำไปล้าง เด็กเห็นเพื่อนเก็บผิดที่ก็จะบอกให้ไปเก็บให้ถูกต้อง เด็กวัยนี้เรียนรู้จักการเลียนแบบในสิ่งที่ครูปฏิบัติ เมื่อครูกล่าวชมเชยเด็กที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม คอยกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกัน

และกัน เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจที่ครูชม ทำให้เด็กคนอื่นๆ ทำตามเพื่อนเพราะอยากให้ครูชม อยากให้ครูพอใจ หลังทำกิจกรรมเสร็จครูเปิดโอกาสให้เด็กพบว่าได้ช่วยเหลือเพื่อนทำอะไรบ้าง เช่น “เด็กเล่าว่า ได้ช่วยแนะนำเพื่อนเมื่อปั่นขนมบัวลอยลูกใหญ่เกินไปจะสุกช้า” “ ได้ช่วยทำความสะอาดพื้นตอนเพื่อนต่างกลุ่มทำไข่ตกแตกที่พื้น” ครูกล่าวชื่นชมเด็กที่มีพฤติกรรมเหมาะสม ในครั้งต่อไปเด็กเกิดแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนมากขึ้น การจัดกิจกรรมในหลายๆครั้งครูไม่ให้รางวัลแต่เปลี่ยนเป็นคำพูดชม เด็กมีความสุขในการอยากแบ่งปันว่าช่วยอะไรบ้าง และให้เด็กพูดชมเชยเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ เด็กจำข้อตกลงที่มีร่วมกันในการทำกิจกรรมเมื่อพบเพื่อนไม่ทำก็ช่วยให้คำแนะนำ เช่น ไอลาจาม ต้องไปล้างมือ สามารถพูดแนะนำการทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนทำไม่เป็น เช่น การตอกไข่ การหั่น เป็นต้น พูดแนะนำเพื่อนในการเก็บของ เช่น ภาชนะที่ใช้แล้วไปใส่กะละมังให้เรียบร้อย มีน้ำใจ ช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์

บทบาทครูสามารถเป็นตัวแบบให้เด็กเกิดพฤติกรรมการช่วยให้คำแนะนำได้ ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ครูสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้เด็กรู้สึกมีอิสระ แต่อบอุณที่ได้มีครูดูแลคอยแนะนำช่วยเหลือ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ครูมีการวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เด็กจึงได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่สำคัญครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ ทวีพร อยู่อิม (2554, น. 54) ที่ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่ม ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือที่สูงขึ้น นอกจากนี้เด็กยังมีพฤติกรรมด้านอื่นๆด้วย เช่น การพูดเลียนแบบผู้ใหญ่ การจดจำแบบอย่างของตนเองขึ้นชอบ หรือแม้แต่การคิดของเด็กเอง ก็ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ถ้าครูหรือผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และมีความคิดเป็นของตนเองได้ด้วย

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมประกอบอาหาร สามารถสรุปได้ว่า เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือที่สูงขึ้น นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาพฤติกรรมด้านอื่นๆด้วย เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ไขเมื่อเจอปัญหา การปรับทัศนคติในสิ่งที่ตนเองไม่ชอบ เช่น ไม่ชอบทานผักแต่เมื่อได้นำมาทำเป็นอาหารก็ทานได้ การเลียนแบบคำพูดและท่าทางของผู้ใหญ่ ถ้าครูหรือผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจเชื่อมั่น และมีความคิดเป็นของตนเองได้

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจจะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ให้แก่เด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ครูต้องศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร โดยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยทำกิจกรรมมากขึ้น

3.1.2 ครูต้องคอยดูแลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารของเด็กให้อยู่ในกฎ กติกา ข้อตกลงของกลุ่มรวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ครูต้องชมเชยหรือให้การเสริมแรงเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.1.3 สถานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต้องกว้างขวาง อากาศถ่ายเทได้สะดวก สะอาด และอยู่ไกลอ่างน้ำ เพื่อสะดวกในการเก็บล้าง ล้างมือ ล้างผัก ล้างผลไม้

3.1.4 ครูต้องคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ รวมทั้งกระตุ้นให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือตามความสามารถและเต็มศักยภาพของเด็กที่มีอยู่

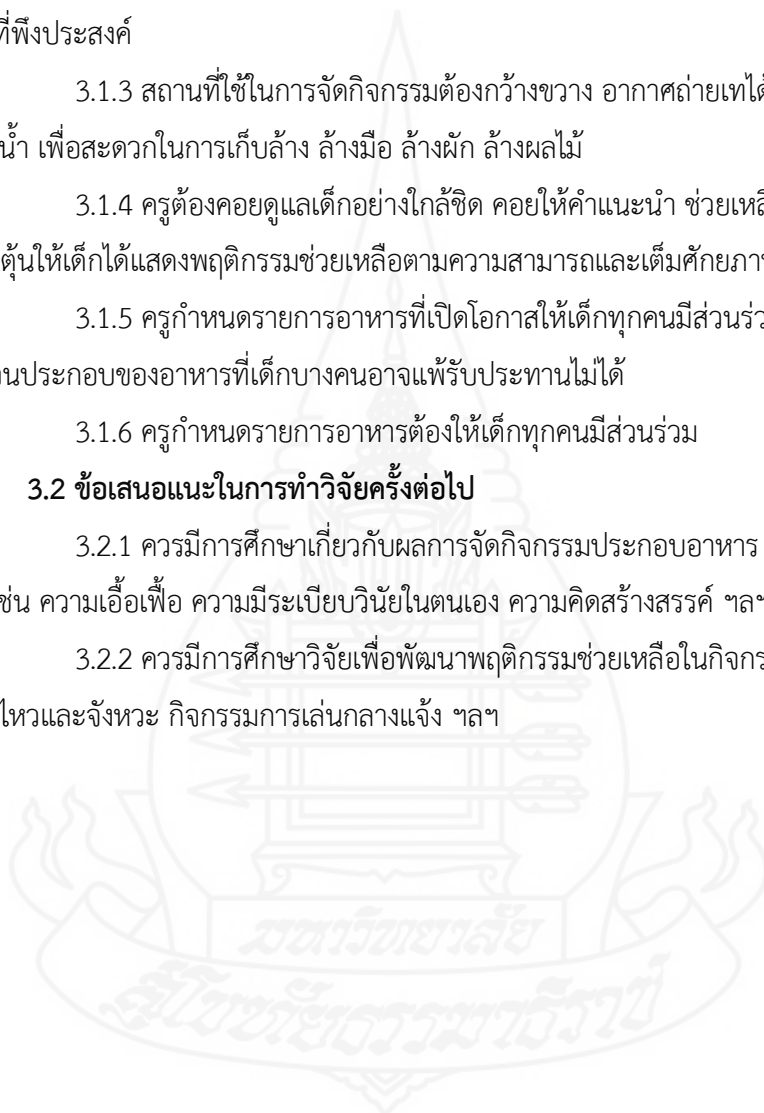
3.1.5 ครูกำหนดรายการอาหารที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และไม่มีส่วนประกอบของอาหารที่เด็กบางคนอาจแพ้รับประทานไม่ได้

3.1.6 ครูกำหนดรายการอาหารต้องให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ที่มีต่อพฤติกรรมด้านอื่นๆ เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือในกิจกรรมอื่น เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546* (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____ . (2550). *ครัวห้องเรียนของเจ้าตัวเล็ก*. กรุงเทพฯ: เพื่อนอักษร.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2537). พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*, หน่วยที่ 5, หน้า 55. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทวีพร อยู่อิม. (2544). ศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นน้ำเล่นทราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทิตนา แคมมณี และคนอื่นๆ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ . (2544). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- นลินี ณ นคร. 2557). การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย*, หน่วยที่ 1, หน้า 29-31. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2548). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. นครปฐม: นิตินัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิตยา สุวรรณศรี. (2535). *การศึกษาก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- บังอร จำปา. (2538). พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบเจาะจงกับการเล่นมุมบ้านแบบปกติ (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ. (2545). เด็กกับการเล่น ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก*, หน่วยที่ 10, หน้า 115-169. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ประมวล คิคคินสัน. (2532). *จิตวิทยา:การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.
- ปวีณา (นามแฝง). (2539). งาน Cooking Day ของเด็กอนุบาล. *วารสารรักลูก*, 14(156), 112-114.
- พร พันธุ์โอสถ. (2545). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย* : ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พรทิพย์ คชา. (2551). ศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทดลอง
ในมุมนิเวศศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พรรณณี ช. เจนจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.
- พัชรี ผลโยธิน. (2540). เด็กอนุบาลกับพฤติกรรมร่วมมือ. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 1(1), 59-62.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). *เอกสารประกอบการสอนจิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*.
กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รัตนาวิ รอดภิรมย์. (2533). การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
ต่างกัน (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2545). การเสริมสร้างลักษณะนิสัยระดับเด็กปฐมวัยด้านการเล่น ใน *เอกสารการสอน
ชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา*, หน่วยที่ 7, หน้า 357-400.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ล้วน สายยศ. (2546). ระเบียบวิธีทางสถิติบางประการเพื่อการวิจัย ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัย
หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน*, หน่วยที่ 7, หน้า 269-301. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลัดดาวลัย สืบจิต. (2546). การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาล (วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศันสนีย์ บุญเฉลียว. (2545). การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยในการเรียนร่วมชั้นของ
เด็กปฐมวัยในกิจกรรมเล่นตามมุม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิรินารถ วัฒนะกุล. (2537). การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่
ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง รวมแรงรวมใจสายใยผูกพัน (ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. (2532). การศึกษาเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็ก
ปฐมวัย (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- สมกมล บุญมี. (2551). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้
กล้ามเนื้อมือมัดเล็ก (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, นนทบุรี.
- สมจิต วนาภรณ์. (2541). ผลการจัดวิทยาศาสตร์อย่างเป็นแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน ที่มีต่อ
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, นนทบุรี.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *การประเมินพฤติกรรม ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักคณะกรรมการและการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). *แนวทางการวัดและการประเมินผล*
ความพร้อมในการเรียน. กรุงเทพฯ: ชูติมา.
- _____. (2540). *คู่มือการพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). *แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลายกลุ่มอายุ*. ม.ท.ป.
(อัตรสำเนา).
- สุภาพร แก้วกมล. (2549). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาของ
เด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, นนทบุรี.
- อรุณี หรดาล. (2535). การประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย ใน *เอกสารการสอน*
ชุดวิชาการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์, หน่วยที่ 2, หน้า 49-90.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- อารีรัตน์ ญาณะศร. (2544). พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Bitner, Joe And other. (1996). Cooking up mathematics in the kindergarten. *Academic*
Journals & Books at Questia Online Library. Retrieved
from <http://www.accessmylibrary.com/coms2/summary 0286-203358 ITM>.
- Jackman, H.L. (1997). *Early Education Curriculum : A Child's Connection to the Word*.
Albany, NY: Delmar.
- McAfee, O. & Leon G,D. (1994). *Assessing and Guiding Young Children's Development*
and Learning. Toronto: Allyn and Bacon.
- Walsh, H.M. (1980). *Introducing the Young Child to the Social World*. New York:
Mcmillan.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ นางสาวฝน แก้วมาตร
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านมหาเจริญ จ. สระแก้ว ระดับอนุบาล
ตำแหน่ง ครูชำนาญการ
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การศึกษาปฐมวัย
2. ชื่อนางไพศรี มีบุญ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนไตรราษฎร์อุปถัมภ์ จ. นครสวรรค์
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การศึกษาปฐมวัย
3. ชื่อนางณัฐณี เจียรกุล
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือ เพื่อหาความสอดคล้องระหว่าง
รายการพฤติกรรมสังเกตกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย (IOC)

ข้อ ที่	ข้อคำถามที่ประเมิน	ดัชนีความสอดคล้องความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	การแปล ความหมาย
		1	2	3		
1	แบบสังเกตมีรายละเอียดที่สำคัญ และจำเป็นครบถ้วน	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
2	ความเหมาะสมของแบบสังเกต	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
3	คำชี้แจงในแบบสังเกตพฤติกรรม	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
4	พฤติกรรมสามารถสังเกตได้	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
5	พฤติกรรมเหมาะสมกับวัยของเด็ก	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
6	พฤติกรรมสอดคล้องกับค่านิยม ศัพท์ของพฤติกรรมช่วยเหลือ 3 ด้าน คือ 1) การแบ่งปัน - แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ ให้เพื่อน	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของ ด้วยกัน	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	2) การช่วยทำกิจกรรม - ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- ช่วยเพื่อนเก็บของ	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	3) การช่วยให้คำแนะนำ - พุดแนะนำการทำกิจกรรม	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- พุดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติ ตามข้อตกลง	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- พุดแนะนำการเก็บสิ่งของเข้าที่	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
7	การใช้ภาษา มีความชัดเจน เหมาะสม	1	1	1	1	แน่ใจว่าสอดคล้อง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพคู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อสังเกต
พฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนน เฉลี่ย	การแปล ความหมาย
		1	2	3		
1	แนวการจัดกิจกรรมประกอบ อาหาร	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
2	คำอธิบายหรือคำชี้แจง ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้	4	5	5	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3	วัตถุประสงค์ของการจัด กิจกรรม	4	5	5	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบอาหาร	5	4	5	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
5	สื่อและอุปกรณ์ประกอบการ จัดกิจกรรมประกอบอาหาร	5	4	5	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
6	บทบาทเด็กในการปฏิบัติ กิจกรรมประกอบอาหาร	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
7	บทบาทครูในการปฏิบัติ กิจกรรมประกอบอาหาร	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
8	สถานที่ในการจัดกิจกรรม ประกอบอาหาร	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
9	ลักษณะกิจกรรมช่วยส่งเสริม พฤติกรรมการช่วยเหลือของ เด็กปฐมวัย	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
10	การวัดผลประเมินผล	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	คะแนนเฉลี่ย	4.80	4.80	5	4.87	เหมาะสมมากที่สุด

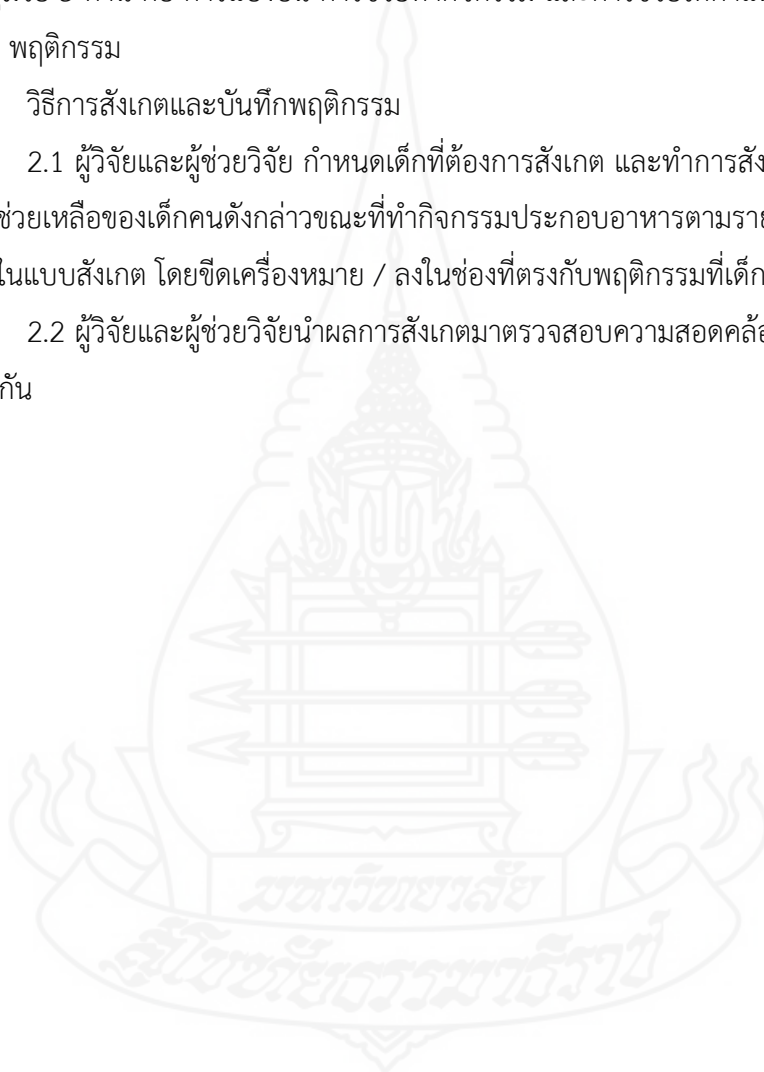
ภาคผนวก ค

แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือ

แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. ลักษณะทั่วไปของแบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
แบบสังเกตฉบับนี้เป็นแบบสำรวจรายการ ที่ใช้บันทึกความถี่การเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน การช่วยทำกิจกรรม และการช่วยให้คำแนะนำ รวมทั้งหมด 9 พฤติกรรม
2. วิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
 - 2.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย กำหนดเด็กที่ต้องการสังเกต และทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กคนดังกล่าวขณะที่ทำกิจกรรมประกอบอาหารตามรายการพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ในแบบสังเกต โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกทุกครั้ง
 - 2.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการสังเกตมาตรวจสอบความสอดคล้องเพื่อสรุปผลการสังเกตร่วมกัน

แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....

ชื่อเด็ก.....นามสกุล.....

เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

คำชี้แจง ให้ใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมช่วยเหลือที่เด็กแสดงออกทุกครั้ง

	รายการพฤติกรรม	ความถี่ของการเกิดพฤติกรรม	
		ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	การแบ่งปัน		
	- แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน		
	- ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้		
	- ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน		
2	การช่วยทำกิจกรรม		
	- ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม		
	- ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน		
	- ช่วยเพื่อนเก็บของ		
3	การช่วยให้คำแนะนำ		
	- พุดแนะนำการทำกิจกรรม		
	- พุดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง		
	- พุดแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่		

บันทึกพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

.....

.....

.....

แบบประเมิน
แบบสังเกตพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าสอดคล้องและเหมาะสม
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องและเหมาะสม
-1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

ข้อที่	ข้อความที่ประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		1	0	-1	
1	แบบสังเกตมีรายละเอียดที่สำคัญ และจำเป็นครบถ้วน				
2	ความเหมาะสมของแบบสังเกต				
3	คำชี้แจงในแบบสังเกตพฤติกรรม				
4	พฤติกรรมสามารถสังเกตได้				
5	พฤติกรรมเหมาะสมกับวัยของเด็ก				
6	พฤติกรรมสอดคล้องกับค่านิยมศัพท์ของพฤติกรรมช่วยเหลือ 3 ด้าน คือ				
	1) การแบ่งปัน				
	- แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน				
	- ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้				
	- ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน				
	2) การช่วยทำกิจกรรม				
	- ช่วยเพื่อนทำกิจกรรม				
	- ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน				
	- ช่วยเพื่อนเก็บของ				
	3) การช่วยให้คำแนะนำ				
	- พุดแนะนำการทำกิจกรรม				
	- พุดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง				
	- พุดแนะนำการเก็บสิ่งของเข้าที่				
7	การใช้ภาษามีความชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่าย				

ภาคผนวก ง

คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2

เนื่องจากกิจกรรมประกอบอาหารมีความสำคัญและเหมาะกับวัยของเด็ก มีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านองค์รวม ผ่านประสบการณ์สำคัญ ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางสังคม เป็นการเรียนรู้ตามสถานการณ์จริง ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติ ครูมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ในการวางแผน ส่งเสริม และกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1. แนวทางการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

กิจกรรมประกอบอาหารเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอาหารที่มีประโยชน์ด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 4-5 คน ทั้งประเภทเครื่องต้ม อาหารคาวและอาหารหวาน โดยครูและเด็กร่วมกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลาย แต่มีจำนวนจำกัดเพื่อกระตุ้นให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน โดยมีครูผู้สอน เป็นผู้คอยดูแลส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ให้แรงเสริม ให้กำลังใจ และพร้อมจะเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ การจัดกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยมีแนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้

1.1 แนวทางการจัดวัสดุอุปกรณ์ประกอบอาหาร และพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดหา และจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบอาหาร สำหรับพื้นที่ในการทำกิจกรรม เป็นห้องที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีบริเวณพื้นที่โล่งกว้าง จัดวางอุปกรณ์เครื่องครัวเป็นหมวดหมู่ เรียบร้อย และสะดวกในการหยิบใช้ ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก อยู่ติดกับอ่างล้างมือ

1.2 แนวทางการจัดบรรยากาศ

ครูสร้างข้อตกลงร่วมกันในการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อเพื่อนต้องการคำแนะนำช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ไม่เคร่งเครียด เพื่อช่วยให้เด็กรู้สึกสบายใจ รู้สึกปลอดภัยคลายความตึงเครียด ให้โอกาสเด็กได้เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองถนัดและสนใจ กล่าวชื่นชมเมื่อเด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีกำลังใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่อไป

1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมประกอบอาหาร

ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือนั้นมีแนวทางการดำเนินกิจกรรม ที่ให้โอกาสเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มย่อย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก

ช่วยเหลือกัน เรียนรู้การแก้ปัญหา รู้จักการปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์เบื้องต้น เรียนรู้บทบาทของการเป็นสมาชิกในกลุ่ม เพราะการทำกิจกรรมร่วมกันเด็กไม่สามารถทำตามใจตนเองอย่างเดียว เด็กต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับฟังความคิดเห็น คำแนะนำ หรือความรู้สึกของผู้อื่น และต้องช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปัน การอดทน การรอคอย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และช่วยแนะนำผู้อื่นได้บางครั้ง เด็กที่แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ จะได้รับการยอมรับเป็นที่รักของเพื่อน และเมื่อได้รับการตอบสนองที่ดีจะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ ให้เด็กสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ขั้นนำ

2.1.1 ครูใช้สื่อที่เป็นของจริง และรูปภาพ เช่น ภาพอาหาร ผักผลไม้จริง แผนภูมิ อาหารจริง ประกอบการสนทนากับเด็กโดยใช้คำถาม เช่น

- 1) อาหาร / ขนมชนิดนี้มีชื่อว่าอะไร
- 2) ใครเคยทานบ้าง มีรสชาติอย่างไร
- 3) อาหารชนิดนี้ มีส่วนผสมอะไรบ้าง
- 4) บอกชื่อขนมที่ทำจากผักหรือผลไม้ชนิดนี้
- 5) เด็กๆ คิดว่าอาหารหรือผลไม้ชนิดนี้มีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร
- 6) ใครรู้บ้างว่าส่วนผสมนี้ทำมาจากอะไร
- 7) บอกวิธีรับประทานผลไม้ชนิดนี้
- 8) ถ้าจะทำวันอันญาติ เด็กๆ อยากให้มีสีอะไรบ้าง

2.1.2 ครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

- 1) ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนทำกิจกรรมประกอบอาหาร
- 2) ระมัดระวังอันตรายจากการใช้ของมีคม เช่น มีดขณะหั่น กรรไกรขณะตัด
- 3) อุปกรณ์มีจำนวนไม่ครบตามจำนวนคนในกลุ่มต้องแบ่งปันกัน
- 4) ให้เพื่อนขอยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้
- 5) ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของร่วมด้วย
- 6) แบ่งวัสดุอุปกรณ์ ของกิน ของใช้ให้เพื่อน

7) ช่วยเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนทำไม่ได้ ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน และช่วยกันเก็บของเมื่อใช้เสร็จแล้ว

8) การช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม พูดแนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

9) การช่วยให้คำแนะนำวิธีการเก็บสิ่งของเข้าที่

10) เมื่อมีการไอหรือจามใส่มือขณะทำอาหาร ต้องไปล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง

2.2 ชั้นสอน

2.2.1 เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับส่วนผสมและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหาร

2.2.2 เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับขั้นตอนการทำอาหาร ตามแผนภูมิภาพที่ครูจัดเตรียมไว้

2.2.3 ครูจัดวางอุปกรณ์ตามขั้นตอนการทำอาหาร

2.2.4 ครูสาธิตการทำตามขั้นตอน

2.2.5 ครูแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ส่งตัวแทนมารับอุปกรณ์

2.2.6 ครูให้เด็กวางแผนกันในกลุ่ม แบ่งงานกันทำ และให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ครูย้ำกับเด็กว่าในกรณีที่เพื่อนทำไม่ได้ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยให้คำแนะนำ เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือทำผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม

2.2.7 เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์บางส่วนที่ใช้แล้วในขณะรออาหาร หรือทำกล่องสำหรับใส่อาหาร และทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อย

2.2.8 เมื่ออาหารสุกเด็กๆ ช่วยกันตักใส่จานและใส่กล่อง ช่วยกันแจกให้เพื่อนๆ ในกลุ่ม และกลุ่มอื่นๆ รับประทาน

2.3 ชั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันเล่าประสบการณ์ในการทำอาหาร ให้เด็กอาสาสมัครเล่าว่า ได้ช่วยอะไรเพื่อนบ้าง พร้อมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารที่ทำในกลุ่ม และของเพื่อนๆ ชอบอะไร ประทับใจอะไร ครูชื่นชมให้แรงเสริม ให้รางวัลกับเด็ก

3. บทบาทครูในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากทั้งการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ซึ่งครูมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

3.1 วางแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือผ่านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

3.2 สำนวความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่จัดกิจกรรมประกอบอาหาร และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบอาหาร

3.2 ก่อนพาเด็กไปที่ห้องทำอาหาร ครูให้เด็กล้างมือให้สะอาด สวมผ้ากันเปื้อน และหมวกให้เรียบร้อย

3.3 ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ครูแนะนำวัสดุอุปกรณ์การทำกิจกรรมประกอบอาหาร

3.4 ครูสาธิตวิธีการทำตามขั้นตอน

3.5 ร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

1) แบ่งวัสดุอุปกรณ์ของกิน ของใช้ให้เพื่อน ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ ให้เพื่อนร่วมใช้อุปกรณ์สิ่งของด้วยกัน

2) เข้าไปช่วยเพื่อนทำกิจกรรมโดยให้ความร่วมมือเพื่อนในการทำกิจกรรม ช่วยหาอุปกรณ์ให้เพื่อน ช่วยเพื่อนเก็บของ

3) ช่วยให้คำแนะนำเพื่อนในเรื่องต่างๆ เช่น แนะนำการทำกิจกรรม แนะนำเมื่อเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และแนะนำวิธีเก็บสิ่งของเครื่องใช้เข้าที่

4) หลังจากทำกิจกรรมประกอบอาหารเสร็จ ต้องช่วยเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3.6 ขณะเด็กทำกิจกรรมประกอบอาหาร ครูสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง มีอิสระในการทำกิจกรรมตามข้อตกลงร่วมกัน และเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกันในกลุ่ม

3.7 ใช้คำถามคอยกระตุ้น ส่งเสริม ชมเชย เสริมแรงเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือที่เหมาะสม ครูเป็นแบบอย่างที่ดีของพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจ การให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

4. บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร

ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ถือว่าเด็กเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นกิจกรรมจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทเด็กไว้ ดังนี้

4.1 ร่วมกับครูในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมประกอบอาหาร

4.2 ร่วมกันประกอบอาหารให้สำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้

4.3 ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ให้การช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้คำแนะนำ

4.4 ปฏิบัติตามข้อตกลงต่างๆ ในการทำกิจกรรมประกอบอาหาร

4.5 ช่วยกันจัดเก็บอุปกรณ์ประกอบอาหารเมื่อทำอาหารเสร็จ

5. สถานที่ประกอบกิจกรรมการประกอบอาหาร

สถานที่สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ห้องประกอบอาหาร ในอาคารเรียน ในสถานรับเลี้ยงเด็กเรโนโบว์แลนด์ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีหน้าต่างอากาศถ่ายเทได้สะดวก

6. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

การจัดกิจกรรมประกอบอาหารครั้งนี้ ดำเนินการจัดในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระหว่างเวลา 10.00-10.50 น. เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที รวม 15 ครั้ง

7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

1. ชาม จาน ถาด กะละมังใบใหญ่/เล็ก
2. เขียงพลาสติก มีดพลาสติก
3. ช้อน ส้อม ทัพพี กระจอน ไม้พายพลาสติก ตะหลิว ตะกร้อตี ที่ร่อนแป้ง
4. กระทะไฟฟ้า หม้อนึ่งไฟฟ้า เตารอบไฟฟ้า
5. ถ้วยตวง ช้อนตวง
6. ไม้ไผ่มัดชูชิ
7. เครื่องคั้นน้ำผลไม้ แก้วน้ำ
8. ถ้วยคัพเค้ก กล่องใส่เค้ก
9. ส่วนผสมที่ใช้ในการประกอบอาหารตามที่กำหนดแต่ละครั้ง
10. ถูพลาสติก กล่องประดิษฐ์ใส่อาหาร

8. การประเมินผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

สังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กขณะทำกิจกรรมประกอบอาหารด้วยแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

แบบประเมิน
คู่มือการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร สำหรับเด็กปฐมวัย
ชั้นอนุบาลปีที่ 2

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. แนวการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร					
2. คำอธิบายหรือคำชี้แจงชัดเจน สามารถปฏิบัติได้					
3. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม					
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร					
5. สื่อและอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร					
6. บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร					
7. บทบาทครูในการปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร					
8. สถานที่ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร					
9. ลักษณะกิจกรรมช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย					
10. การวัดผลประเมินผล					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ทรงคุณวุฒิ

(.....)

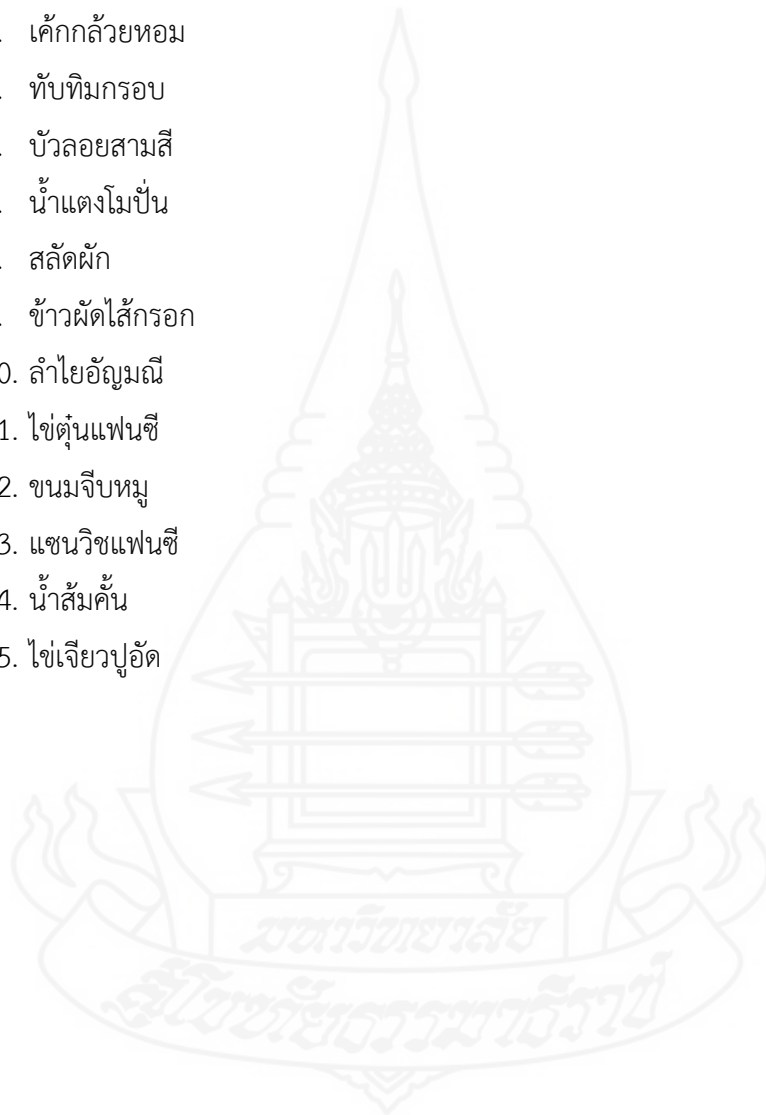

ภาคผนวก จ

รายการอาหารที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

รายการอาหาร 15 รายการ

1. ข้าวโพดคั่วกลูเนย
2. ยำไส้กรอก
3. ซูชิขนมปัง
4. เค้กกล้วยหอม
5. ทับทิมกรอบ
6. บัวลอยสามสี
7. น้ำแดงโมปั่น
8. สลัดผัก
9. ข้าวผัดไส้กรอก
10. ลำไยอำยมณี
11. ไข่ตุ๋นแฟนซี
12. ขนมจีบหมู
13. แชนวิชแฟนซี
14. น้ำส้มคั้น
15. ไข่เจียวปูอัด

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

ตัวอย่างภาพกิจกรรมประกอบอาหาร

มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวนราดา พุทธรังค์
วัน เดือน ปีเกิด	15 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	B.A. มนุษยศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2544
สถานที่ทำงาน	สถานรับเลี้ยงเด็กเรณโบว์แลนด์กรุงเทพ
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ

